

Ч. 1(99) Р. XXV

ВАН-ГАРД

журнал української молоді

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

двомісячник видає Центральна Управа СУМ

AVANTGARDE

Revue des Jeunes, bi-mestriel
edite par le Comite Central
de l'Union de la Jeunesse
Ukrainienne en exil

VANGUARD

Official Press Organ
of the Ukrainian Youth
Association in exil
two-monthly

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ
Головний Редактор — Володимир Ленин
Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу
Редакції:

Адреса редакції:

«AVANGARD»
8 München 2
Dachauerstr- 9/11
Tel. 555316

Адреса адміністрації:

«AVANTGARDE»
72 Bld. Charlemagne
1040 Bruxelles
Tel. 34.04.82.

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ. Літературну частину зредаговано при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ: О.Рожна, А.Гайдамаха, О.Братковський і Я.Добош.

Фотооптичний склад: Міля СЕНИЧАК.

Графічне оформлення: мистець-маляр Омелян МАЗУРИК.

На обкладинці: ЛЕСЯ УКРАЇНКА

— Різьба: М.ЧЕРЕШНЬОВСЬКОГО

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

Країни	Одне число	Річка (6 чисел)
США	1.00 дол.	5.00 дол.
Канада	1.00 дол.	5.00 дол.
Англія	0.50 ф.ш.	1.50 ф.ш.
Австрія	0.75 дол.	3.75 дол.
Бельгія	30 б.фс.	150 б.фс.
Франція	3.00 ф.фр.	15.00 ф.фр.
Німеччина	2.50 НМ	12.50 НМ
Австрія	15.00 шіл.	75.00 шіл.
Аргентина	1.00 пезо	5.00 пезо
Бразилія	1.00 н.кр.	5.00 н.кр.
Парагвай	50 гуар.	250 гуар.

Леся Українка

Борись і добувайся батьківщини.

Чи довго ще, о Господи, чи довго
ми будемо блунати і шукати
рідного краю на своїй землі?
Який ми гріх вчинили проти Духа,
що він зламав свій заповіт великий,
той взятий з бою волі заповіт?
Так доверши ж до краю тую зраду,
розбий, розсій нас геть по цілїм світі,
тоді, либонь, журба по ріднім краю
навчить нас, де і як його шукать.
Тоді покаже батько своєму сину
на срібне мариво у далині
і скаже: — Он земля твого народу!
Борись і добувайся батьківщини,
бо прийдеться загинуть у вигнанні
чужою-чуженицею, в неслав'ї —

І може, дасться заповіт новий,
і Дух нові напише нам скрижалі.

Але тепер? Як маємо шукати
свого народу землю? Хто розбив нам
скрижалі серця, Духа заповіт?
Коли скінчиться той полон великий,
що нас зайняв в землі обітованій?
І доки рідний край Єгиптом буде?
Коли загине новий Вавилон?

ТИТАНИ ДУХА ЖИВУТЬ І ДІЮТЬ

(ОК) Коли ми сьогодні споглядаємо в минуле десятиліття, яке дало Україні плеяду поетів і письменників т.зв. «шестидесятників», то мимоволі приходять на думку величаві святкування 150-ліття від народження (1964) і 100-ліття від смерті (1961) найбільшого нашого поета і національного Пророка – Тараса Г.Шевченка, що відбулися в тому ж десятилітті.

Це було стихійне зрушення, як і поява самого Генія України, що надхнув цілу націю духом славної минувшини і вказав шлях у майбутнє. Згадані святкування дали нагоду молодим творчим силам України зачерпнути тієї живучої води з невичерпного джерела шевченківської духової криниці, щоб в новому осмисленні подати сучасникам духовий корм нації, на місце осоружної ленінсько-марксистської «щі», що нею окупант насильно напихає людські мозки.

Та не допомогло казённое таврування Шевченка малошю не співцем великої невеликої Росії та ленінським предтечою марксизму, коли знайшлися Симоненки, що почали читати безсмертного Кобзаря, не минаючи «ні титли, ніже тії коми». Канівська гірка стала Меккою всього українства, не зважаючи на те, що в Москві на поспіх був здвинений напередодні відкриття пам'ятника Шевченкові в Вашингтоні, чи не найімпозантніший пам'ятник Поетові, щоб тільки задержати його при собі.

В своєму Заповіті Тарас Григорович сказав недвозначно, що душа його не вступиться з цього світу, аж поки Україна не вибере собі волі.

«Як понесе з України
у синєє море
кров ворожю — оттоді я
і лани і гори
все покину, і долину
до самого Бога молитися...»

Тому розглядаючи таємницю національного пробудження творчих поетичних сил в Україні саме в час великих шевченківських Роковин, аж напрошується висновок, що тільки безсмертна душа Великого Поета була спосібна викликати в закріпачених духово нащадків цей зрив і полет у духовні сфери української нації. Ближча аналіза творів «шестидесятників» доведе неухильно до визначення ідейного впливу на них їхнього великого попередника. Та це не тільки в поезії. Тріумф Шевченкового Духа слідний також у ділянці малярського мистецтва і скульптури. Ще свіжа історія з вітражем Шевченка в будинку Університету його імені в Києві. Один з керівників цього Університету, коли побачив докладніше змалюваного на вітражі Шевченка-месника, пройнявся таким страхом, що в нестямі вгатив якимсь предметом у вітраж, бо не міг стерпіти цього грізного погляду, що викликав у його яничарській душі

викиди решток сумління — сумління Юди.

Стоїмо на порозі 70-тих років і вже цей 1971-ий рік приносить нам нові роковини, тим разом 100-ті роковини від народження незрівняної своєю силою духа — великої поетеси Лесі Українки. Нема сумніву, що ця титан-жінка своєю творчістю, подібно, як Шевченко, може викликати новий духовий підйом головно серед молоді і дати нові молоді когорти своїх послідовників. Це під умовою, що творчість Лесі Українки стане предметом глибших студій і пізнання.

І знова ворог намагатиметься замазати ідейне обличчя поетеси, інтерпретуючи її по своєму. Але подібно, як у Шевченка, де кожне слово кричить душа в душу, де всяке перекручення обертається бумерангом на того, хто його допускається, так і в Лесі Українки і «незряче око» може побачити народню правду такою, як вона була і якою вона є.

Леся Українка нерідко проводить у своїх творах паралелю між Україною і Ізраєлем, коли той був у єгипетській неволі. Її слова звучать навіть віщо, коли вона говорить:

«.... Новий фараон
пройшов живий поміж Червоне море,
але козак з конем пропав навіки...»

Чи це не візія того, що сталося після невдалих визвольних змагань 1918-1920 рр?

І треба пройти крізь новітню «єгипетську неволю», «розсіятись по цілому світу», щоб журба по рідному краю навчила нас «де і як його шукати». Чи не показуємо ми тепер у далину, як виховники і як батьки нашому юнацтву: «— Он земля твого народу! Борись і добувайся батьківщини», щоб не загинути у вигнанні «чужою чуженицею в неслав'ї». Чи ж так само не говорять батьки своїм дітям заслані в Казахстан, в Сибір і в інші кінці новітньої «єгипетської імперії»?

Поетка має властивість відважного лицаря, що бореться за найвищий ідеал своєї нації, а зброєю її є слово. До слів своїх вона ставить найвищі вимоги, бо вона напоїла їх кров'ю свого серця. Вона говорить:

«Вражайте, ріжте, навіть убивайте,
Не будьте тільки дощиком осіннім..
Палайте, чи паліть, та не в'яліть!»

Вона не зупиняється перед ніякими труднощами і «проти надії сподівається». Вона немічна фізично і невилікувально хвора жінка зовсім не має прикмет і психічних властивостей хворої. Її тому не можна міряти мірилом звичайних смертних людей. Вона духовий титан. Вона з тих, що не вмірають, а живуть і ростуть по фізичній смерті з часом, що віддаляє їх від їхнього фізичного існування. Їх краще розуміють пізніші покоління, як сучасники.

Леся Українка сучасна нам. І тому її твори мають і матимуть великий формуючий вплив на поетичну і літературну творчість молодих талантів в Україні і в світі. 70-ті роки повинні бути черговим великим етапом в духовому рості української нації під знаком ідейної наснаги Титанів Духа — невмірущих Шевченка, Лесі Українки і інших. Бо Титани Духа живуть і діють.

3 Різдв'яного послання Верховного Архиєпископа Кардинала Кир Йосифа

Як один народ за Помісну Церкву - за Патріархат!

З чим ми відійдемо тепер від Христових ясел з цих цьогорічних свят? Ми прийшли вже з'єдинені, з почуттям національної свідомості й соборності, хоч розсіяні по цілому світі, і відійти ми повинні ще тісніше злучені. Ми мусимо раз на завжди позбутися всяких провінціалізмів, поділів на групи і загумінки, і всі виступати як один український народ в обороні нашої св. Помісної Церкви, державності і наших прав. Ми прийшли з'єдинені патріархальним устроєм, прийнятим одногласно й однодушно нашою ієрархією, духовенством і вірними. Чи мали б ми цей найсильніший, надприродний церковний вузол розривати і марнувати наші та батьків наших зусилля і досягнення? Яка будуюча є жертвенність патріархальної акції, при всіх її невдачах упродовж віків і людських недомаганнях! Чи це все мало б піти надармо? Не треба слухати жодних спокусливих підшептів і ворожих Церкві намов! Дасть Бог, ми дійдемо до патріархату, бо то Божа справа. В єдності сила, і патріархат є одинокий чинник, що може з'єдинити в Христовій Церкві під видимим головою Палою Римським, духово і національно, увесь наш народ, чого Архиєпископські Синоди дали вже за поруку і докази, і тому всі Владики, духовенство, чернецтво і народ є зобов'язані їх виконувати та переводити в життя, якщо ми самі не хочемо себе заперечувати і поволі зникати з лиця землі.

Українська наука й техніка, мистецтво, економія і політика мусять бути скоординовані і спрямовані у своє русло, щоб виплинути на світову арену. Вправді ми ще не увійшли зовсім у чисто творчу працю, бо гоїмо рани і вирівнюємо втрати. А все ж таки ми мусимо не тільки зберегти стан посідання і відзискати втрати на кожному полі, але ми мусимо добитися рішального голосу і в державах нашого поселення, в які з усією лояльністю вкладають Українці і труд, і майно, і податок крові, щоб тим боронити всюди наш нарід і його права. В тій цілі треба також докладати всіх зусиль, щоб наші поселення, були громадні і суцільні, а не розсіявані по далеких, нераз недоступних, просторах. Інакше ми останемо всюди тільки в меншості і поневоленою нацією. При тому наша преса повинна найвірніше відзеркалювати дійсність та заступати всюди об'єктивно народні інтереси. Тоді і наші родини збережуть український характер і зникнуть нехристиянські та мішані подружжя, а школи, університети й установи стануть продуктивним чинником. Зокрема наша молодь-студентство мусить бути забезпечене в набуванні знання і у зберіганні своєї народності, щоб ми не розпливалися в чужому

СОБОР СВ.СОФІЇ В РИМІ І ЙОГО ВОЗДВИЖНИК КИР'ЯСИФ

морю і не винародовлювались, де б ми не жили.

Треба чесно багатіти і всім ощадно господарити, щоб могли будувати нові церкви, школи, установи, приюти, і піддержувати свій совісний та спосібний провід у його працях над розбудовою цілого життя народу. Бо і конгреси, з'їзди та збори Товариств і Організацій не досягнуть своєї цілі, якщо не мають матеріальної допомоги для переведення постанов і ухвал в життя. Тоді тверде й рішуче слово буде ділом, і всі протести, заяви та прилюдні виступи будуть мати свій належний успіх. А що найважливіше, наше гаряче співчуття зі страдаючими на Україні, арештованими священиками і вірними може бути не тільки співчуттям, але і розумною, доцільною і дійсною духовною і матеріальною поміччю та полегшою. Інакше все остане на папері, навіть, коли в нутрі є консолідація і згода.

Та коли ми вкінці при наших виходнях і переселеннях на поселеннях поза Україною, то яка велика схожість є між втечею св. Родини до Єгипту і нами. Треба було спасати життя Божого Дитяти, щоб воно спасло потім увесь рід людський. І наші давні, вже від сотні літ, і пізніші переселенці і поселенці, що серед нестерпимих умовин, пішли шукати кращої долі за море і спасати своє життя, не можуть також забувати на своє високіє післанництво, на свій обов'язок і своє завдання, спасати свій нарід і свою Помісну Церкву. І духовні й миряни не вийшли з домів і не врятували свого життя лише на те, щоб збагатитись і зажити легшим та вигіднішим життям, але, щоб, маючи тут змогу і кращі умовини, рятувати свій страдаючий народ і свою св. Церкву, свою національну свідомість, свою мову і свій обряд, щоб не дати зникнути Христовій вірі на поселенні й на прадідних християнських землях святих: Ольги, Володимира, Бориса і Гліба, Йосафата і всіх наших мучеників та ісповідників і героїв, зокрема останніх часів, що життя своє віддавали за Христа, за свою св. католицьку вселенську Церкву і свій нарід.

Коли ми, отже, відійдемо з такими постановами до дальшої праці, то, без сумніву, наші свята, наші богослуження, наша радість, будуть мати далеко кращий вид і ширший розмах та багатший посаг і дорібок, і щедre благословення Божого Дитяти буде спочивати на нашому народі в його дальшій ревній праці.

Благослови нас, Христе Боже,
Обдаруй нас нині любов'ю —
Хай ціла сила пекла не зможе
Нас роз'єднати з Тобою.

Благослови нас, ми Твої діти!
Христос родився! Славте!

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога і Отця,
причастя Святого Духа, нехай буде з усіма вами. Амінь.

Дано в неділю св. Отців, 3 січня 1971 р. при храмі св. Сергія і
є Вакха в Римі.

см. кард. Йосиф
Верховний Архієпископ

Лист української молоді до Папи

Франкополе 1.1.1971 р.

Святійший Отче!

Ми, українська молодь з країн Бельгії, Англії, Німеччини, Франції й Канади, зібрані на студійному тижні в зимовому таборі Франкоршамп, студіювали різні аспекти суспільного життя в Україні і поза її межами, в тому і історичну роль християнської Церкви у формуванні духовності українського народу. Ми прийшли до ствердження, що українська Церква, а зокрема її католицька вітка, на протязі її існування від часів Берестейської Унії (1595 р.) понесла гекатомби жертв за її пов'язання і вірність Вселенській Церкві. Зокрема в останніх 25-ти роках, відколи була насильно ліквідована окупаційною російсько-сов'єтською владою, Українська Католицька Церква мала численних мучеників й ісповідників віри в особах своїх єрархів, сотень священників і незлічимого числа вірних. Подібних жертв за Католицьку Церкву не знає історія жадного народу, за виїмком часів першого християнства. Тому для нас молодих, що виростили поза межами нашої батьківщини, незрозумілою є негативна постава деяких церковних кіл у Ватикані щодо структурного завершення нашої Церкви Патріархатом, ідею якого згідно з точками Берестейської Унії та духом II-го Ватиканського Собору підняв Верховний Архієпископ Кардинал Йосиф Сліпий.

Поновлюючи Вашій Святості наше синівське прив'язання і вінову вірність, ми просимо Вашу Святість прислухатися до голосу вірних нашого народу, якого втіленням є Ісповідник Віри Верховний Архієпископ, і узгляднити цю історичну конечність, якою є для нашої Церкви патріархальний устрій. Перешкоди до завершення Української Католицької Церкви, які видвигаються деякими колами, є на наш погляд політичного характеру, і як такі не повинні б братися до уваги в справах віри і релігії. Ми є дуже вражені фантомом, що дається перевагу аргументам атеїстичного режиму над аргументами зліквідованої ним Української Церкви в Україні. Ми складаємо на руки Вашої Святости наш рішучий протест проти таких тенденцій у Вселенській Церкві, і віримо, що Ваша святість внесе свого найвищого авторитету для справедливої розв'язки цього болючого для нас питання.

В цій великій надії залишаємося з висловом найглибшої пошани і синівської відданості Вашій Святості.

підписали:

Ярослав Добош (Бельгія), Зенон Коваль (Б), Бородач Маруся (Канада), Гуцул Марія (В.Британія), Стецько Ірена (ВБ), Захарко Богдан (ВБ), Манько Тереса (Франція), Волчанська Марія (ВБ), Гринюк Слава (ВБ), Лось Зе-

нон (ВБ) Новаль Зірка (Б), Сапінка (ВБ), Фридрак Степан (Б), Сеничак Міля (Б), Федечко Оля (ВБ), Фединяк Анна (Б), Матвіїв Надя (Б), Бабо-вал Роман (Б), Грабець Б. (ВБ), Гайдамаха Нестор (Б), Пісковий Микола (ВБ), Матвіїв Євген (Б), Манько Анна-Марія (Ф), Карпа Стефа (Б), Злепко Анна (Німеччина), Манько Ірена (Ф), Дереманда Ліда (ВБ), Мандзій Дар-ка (ВБ), Лунів Павло (ВБ), Лавриненко Катя (Б), Кудла Оріся (ВБ), Дереманда Роксоляна (ВБ), Свєрид Богдан (ВБ), Смоликевич Ірена (Ф), Кубін Оля (Б), Смоликевич Олесь (Ф), Матичан Петро (Н), Козинець Окса-на (ВБ), Панькевич Микола (ВБ), Лунів Іван (ВБ), Герилюк Марія (ВБ), Канівка Л. (ВБ), Дяковська Вікторія (ВБ), Сеничак Віра (Б), Лавриненко Віра (Н), Білосор Марія (Б), Калечук Ірена (Б), Байло К. (Б) Тільманс Марко (Бе), Джула Зоня (ВБ), Ковалишин Марія (ВБ), Фединяк Михайло (Б), Стахів Г. (ВБ), М. Кушлик (Н), Віктор Братковський (Б), Віра Л. (ВБ), Шупер Христина (Н), Бобин Богдан (Н), Цимбалюк Славко (Б), Ратич В. (ВБ), Злепко Дмитро (Н), Замулінський Богдан (ВБ), Дзидзан З. (ВБ).
Разом 63 підписи.

Франкополе. Вони започаткували 1971 рік листом до Папи в справі Українського Патріархату.

ВБИЛИ, А ТЕПЕР СПОТВОРЮЮТЬ

М. Леонтович

Микола Грінченко у своїй праці «Історія української музики», яка була видана 1922 року, у 8-му розділі «Сучасна українська музика» пише: «Окремо стоїть постать Миколи Дмитровича Леонтовича, забитого в ніч на 23-го січня 1921 року, в хаті свого батька. Трагічна смерть композитора то була велика втрата для української музики... Український визвольно-національний рух, революційне піднесення, відродження своєї культури — покликали до праці Леонтовича, і з того часу стає відомим його ім'я, як композитора».

Микола Леонтович був оригінальною індивідуальністю, відмінним від усіх інших композиторів. В його опрацьовані мальовнича нольоритність національної пісні дає глибоко відчуті внутрішній зміст мелодії, який в інших композиторів не завжди зрозумілий. У Леонтовича техніка у малих формах хорального твору розкривається його могутнім талантом з великою силою.

Опрацьованих композитором понад сто народних пісень декілька власних композицій на слова О.Олеса, Г.Чупринки, Білиловського, М.Вороного, та недокінчена опера «На Русалчин Великдень», крім того ряд мелодеклямацій — говорять самі за себе. Леонтович близький нашому народові. Його твори часто виконував Національний Хор під орудою диригента і композитора О.Кошиця, якого, до речі сказати, ми на еміграції майже забули, належно не відзначивши 25-річчя з дня його смерті.

З советської преси видно, що в Україні розпочали підготовку до відзначування 50-річчя з дня смерті М.Д. Леонтовича. Передали ноти його творів, Василь Дяченко написав книжку «М.Д. Леонтович», С.Плачинда статтю у «Літературній Україні», видруковано працю музиколога М.Гордійчука. Але в усіх цих статтях і працях спотворено справжню суть нашого національного композитора. Музиколог Гордійчук, прислугуючись Москві, дійшов до того, що стверджує, ніби «Льодом (слова Г.Чупринки) — безпосередній відгук композитора на події «великої Жовтневої Революції». Аджеж ми знаємо, що це неправда, що Г.Чупринка був убитий чекістом за участь у повстанні проти московського наїзника. Сосюра, на доручення КГБ, позмінював тексти в історичних піснях Леонтовича. Узяти хоч 9

би відомий кант «Ой зійшла зоря», де вже про отця Заліза не згадується і релігійне motto усунене. За советською енциклопедією М. Леонтович був «інтернаціоналіст». А ще ж є чимало свідків, які знають, що Леонтович був активним учасником національних подій і вся його творчість просякнута українським патріотизмом. Можна було б навести ще цілий ряд прикладів, як фальшується на підсовєтській Україні творчість Леонтовича.

Тут, на еміграції, необмежено користуючись свободою слова і друку, ми повинні недопустити, щоб заросла тропка до славного Миколи Леонтовича. Не допустити спотворення надбань нашого композитора. Ми мусимо сказати правду цілому світові про нашого композитора, тим паче, що він своїм «Щедриком» відомий багатьом народам.

Відзначаючи у 1971 році свято соборності і державности, слід було б пов'язати це свято з 50-річчям з дня смерті сл.п. М. Леонтовича чи то укладаючи програму з двох частин (у першій частині характер державницький, а в другій виконання творів Леонтовича, чи переплітаючи програму творами композитора. Аджеж Леонтович був застрелений чекістом саме в день 22-го січня.

Відзначити ювілей М. Леонтовича є також обов'язком наших поетів, мистців, хорів та громадських організацій і наукових установ.

С. ВОЖАНІВСЬКИЙ.

За «Укр. Народнім Словом.»

Дещо про М. Леонтовича.

З книжки «УКРАЇНЬСЬКА МУЗИКА»

А. Рудницького.

Народився він 1877 року, 25 грудня (н.ст.) в селі Монастирок, на Поділлі. Закінчив Духовну Семінарію в Кам'янці Подільському. Учителював у селі Чуків, Тиврові, Гришино (на Катеринославщині), врешті в приватній гімназії в Тульчині на Поділлі де вів хор і навчав співу. 1917 року працював у «Музичному Відділі» в Києві, потім, за советської влади в Музично-Драматичному Інституті і в Музичному Комітеті при Народньому Комісаріяті Освіти.

Перше видання творів Леонтовича появилось за редакцією Пилипа Кузицького (див. «Сучасна доба»), у видавництві «Дніпросоюз», в кінці першої половини 20-их років. Друге, повне видання, — 1930 року за редакцією Я. Юрмаса, у видавництві «Книгоспілка» в Києві. Низка обробок Леонтовича знаходиться в збірнику видавництва Оренштайна «Україна» (Київ-Ляйпціг) — колядки й щедрівки, канти й псалми — та в збірнику українських пісень з репертуару хору Української Господарчої Академії в Подебрадах, Чехо-Словаччина, 1923 року. В останньому є й обробка думи «Ой зійшла зоря». Збірничок пісень для дітей — «Дударик» — вийшов у Києві. Обробки неукраїнських народних пісень — дві російські, дві єврейські, одна вірменська — залишилися в рукописах.

Там, де знищуються пам'ятки минулого

(Із заохайовної літератури)

ВАЛЕНТИН МОРОЗ

ХРОНІКА СПРОТИВУ

(ПОЧАТОК В «А» Ч. 6/98)

Але журиться. Не заспокоїтьс'я, доки не повернеться вкрадений іконостас. Таких не люблять. Люблять тих, хто розуміє лінію начальства. Йому це байдуже. Сміється: «Мене з Василя не скинуть».

Показує мені листи від львівських «націоналістів». Ось автограф історика Грабовецького, автора монографії «Гуцульське опришківство». Ось — патріярші львівських художників Гебус-Баранецької.

Є листи і від київських «націоналістів». Лавреат Ленінської премії Олесь Гончар, наприклад, пише: «А історія з іконостасом просто обурлива».

Дуже показовий список «націоналістів» Це нова сторінка в федфе-белівській «націології», Давніше панував філологічний критерій. «Націоналістом» вважався кожний, кому не байдужа доля української мови (в містах Східної України записатися до націоналістів ще простіше: для цього вистачає говорити по-українськи). В хаті Василя Баб'юка тема повернулася до мене іншим боком: націоналіст — це кожний, кому не байдужа доля української культури. Дуже симптоматично, що серед підбурювачів виявився автор «Собору» (Олесь Гончар). Власне, тут маємо діло із клясичним «браконьерством», так виразно показаним у «Соборі», з випадком абсолютної духової глупоти.

Ось відповідь Атаманюка на лист космаччан: «Вашу заяву отримано, розглянено, й вона вважається безпідставною. На обліку історичних пам'ятників в селі Космач не було й нема».

Не було й нема... Ну, а сам Космач, унікально обдароване село, радісне спалахнення талантів, подивугідне навіть для Гуцульщини, такої щедрої на них. Найкращі писанки — космачські, найкращі вишивки — космачські, найкращі кожухи, найкращі музиканти — з Бобинополя (під Космачем). А Новаківський? А Смольський? А Мороз? Всі вони — також Космач. Скільки художників роздобудили це село — з того часу, як воно стало Меккою українського мистецтва? Якщо вже вішати охоронну таблицю, то при в'їзді в село: «Космач історичний пам'ятник. Охороняється законом».

Що Атаманюк? Якось навіть ніяково виявляти стільки претенсій до дрібних виконавців. Напевно, вони ніколи не задумуються над внутрішнім сенсом своєї діяльності. Вони просто знають: треба ліквідувати церкву. Чим менше іконостасів в області, тим краще.

(Як то директор одної із шкіл у Київській області говорив мені з гордістю: «А ви знаєте, в нас у районі вже нема ні одної церкви»).

Правда, власноручно Атаманюк жодної церкви не зруйнував. Для цього культурнампфу є виконавці ще дрібніші. За зрізаний хрест платять 25 карбованців. Все таки юдине ремесло девальвується... Колись платили 30 монет. Цікаво, з якого бюджету виділяють срібняки для різунів? Працівники, які складають бюджет, не зацікавлені в тому, щоб різали хрести. А може, платить з власної кишені той, хто дає в руки ніж? Про це треба б нашим депутатам запитатись із трибуни українського парламенту. Але таких депутатів покищо нема.

Дуже символічне розставлення сил: церкву захищають люди, готові на жертви ради ідеї. Їх мало, але борців завжди було мало, саме вони, одначе, творять погоду. Атеїзм користується послугами покидьків, готових різати за четверть, що завгодно і кого завгодно. Так, це справді боротьба світла і тьми, як написано в атеїстичних брошурах. Але де тут світло – і де тьма?

Напевно, Атаманюк і справді не особливо призадумувався, здійснюючи свій культурнампф. Про його старших уже цього не скажеш. В.Любчик дуже добре знав, що робить, коли спалював бойчукістів, Архипенка, Нарбута і стару українську графіку у Львівському Музеї Українського Мистецтва. Потім згоріли бібліотеки в Києві, Тарту, Ашхабаді, Самарканді. Ні одна – в Росії... Говорять, це випадково. Що ж, давайте повіримо. Повіримо, що в Львівському Музеї Українського Мистецтва випадково створили спеціальний відділ «ідейно-шкідливого мистецтва» (своєрідна камера смертників)... Повіримо, що туди випадково попала тільки українська клясина, що Любчик випадково дістав наказ виготовити списки призначених на знищення речей і що комісія для цієї інквізиції також упала з неба... А якщо без гумору, то випадковість в «історії Любчика» була тільки одна: лист Перебийноса з Парижу. Виїжджаючи в часі другої світової війни за кордон, деякі українські художники депонували свої картини на збереження в музей. І ось Перебийніс довідувався про свої роботи... Коли він жив у Космачі, то з ним просто поговорив би Атаманюк. Але він жив у Парижі... І було це вже після XX-го з'їзду. Прийшлось розіграти комедію: Любчика засудили на 10 літ за український буржуазний націоналізм. За півроку Любчик опинився на волі (тепер посаду доцента в Львівському Художньому Інституті).

Нарешті нам ясно: українське мистецтво нищать українські націоналісти. А взагалі «націоналіст» це західноукраїнська відміна «шкідника». За всі безглуздя Сталіна і Хрущова несе відповідальність «шкідник». Немає хліба – «шкідник», свині дохнуть у колгоспі – «шкідник». У Західній Україні все зло (в тому числі повинь в 1969 р. у Карпатах) походять від «націоналістів». Трудящий із Донбасу, перетворений у робота кінськими дозами горілки й кінським трудом, повірив у «шкідника». І до цього часу вірить. Але західній українець не настільки перетертий у ступі обезкультурювання й деморалізації, щоб повіри-

КОСМАЧ: 1930-ті рр.
ПАНІ МЕЛАНІЯ СЕМАНА-
НИЖАНКІВСЬКА В ГУЦУЛЬ-
СЬКОМУ СТРОІ.

ти в «націоналізм» Любчика. Любчика знають широко. Про його подвиги вже написані вірші. (читай на стор. 28 Ред. «А»)

Треба зберегти для нащадків також ім'я Літусавої — колишньої завідувачої Станиславівського Краєзнавчого Музею. Приїхавши в ролі носія культури у відсталу Західню Україну, Літусава мала ясні інструкції — як і Любчик. У 1953 році вона знищила унікальні речі — роботи Бахметюка, Шкрибляків. І тут був складений акт — так же, як у Львові. Ні, за власним розсудком Літусава не зробила б цього... Так же, як жаден місцевий напрал не рішився б улаштувати масовий розстріл кобзарів у 30-ті роки.

Літусава торощила речі з «хрестами». Взагалі: руйнувала основи нації вигідніше всього під виглядом боротьби з Церквою. Церква настільки вросла в культурне життя, що неможливо занапастити її, не пошкодивши духової структури нації. Неможливо представити традиційні культурні цінності поза Церквою. Необхідно врешті зрозуміти: боротьба з Церквою означає боротьба з культурою. Скільки раз націю спасала саме Церква? Особливо в таких умовах, коли зміна віри означала зміну національності. В ряді сіл Холмщини українці говорили по-польському. І залишались українцями, доки придержувались української віри й Церкви. Так же й польська родина в українському селі на Житомирщині чи Поділлі століттями залишалася польською (навіть не знаючи польської мови) — доки була католицькою.

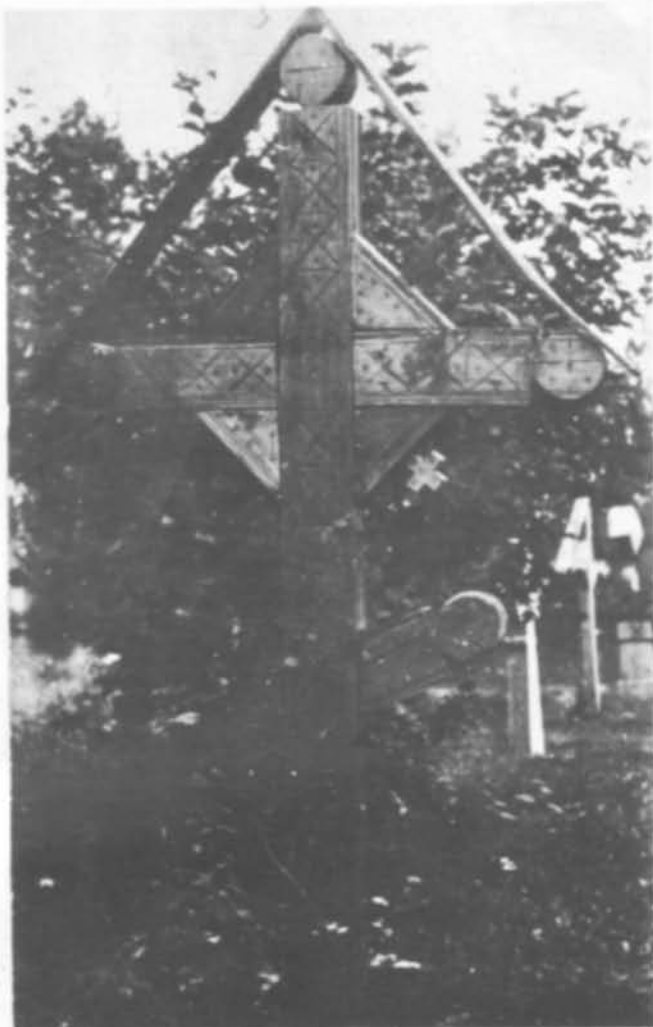
В умовах Східньої Європи Церква була єдиною силою, незалежною від влади. Візьмім українське відродження в Галичині — яку мізерну роль відіграв тут учитель, у порівнянні зі священником! Учитель був державним урядовцем і тремтів — щоб не вигнали його зі служби. Більшість діячів української культури в Галичині вийшла з духовного середовища. «Священника» багато і справедливо критикували, але не треба забувати, що саме на ньому держався український рух. Можна сміло твердити, що стіною, до якої розбивалась польонізація в Галичині, була Українська Церква. Неможливо зламати людей, зробити їх рабами, заки не вкрадеш у них свята, заки не збуриш традиції, не розтопчеш їх храму.

Але завжди від храму відганяють нагайками. Лукавий чаклун з естонського епосу обіцяв великанові Калевіпоєгу все — тільки віддай одну «непотрібну» річ: старовинну книгу. Наївний богатир, який звик напружувати м'язи, а не мозок, погодився. Потім жалував, але було пізно: це був заповіт Бога-Отця. Наш Іван також часто віддає, не подумавши. Клясичне шахрайство: об'явити духовне багатство нації «непотрібним пережитком», «опіюмом народу». А потім знайти плебея — Любчика, який за 25 карбованців спалить і поріже все, що завгодно.

І тут на допомогу приходить інстинкт самозбереження. Він — головна основа Спротиву. Того Спротиву, яким живе нація й духовість взагалі. Людину вже «заговорили», вже переконали, що це «пережиток», але чомусь вона не піддається — як ті робітники з роману Гончара. Вони «від коліски» знають, що собор «непотрібний», вони його й не завважують, але щось їм не дозволяє віддати собору на наругу.

14 В часі масових нормандських нападів, коли вся Ірландія палала по-

БЕЗБОЖНИЦЬКИЙ РЕЖИМ
В УКРАЇНІ ЗНАХОДИТЬ
ЮДІВ ЩО ПРОДАЮТЬ
ЗРІЗАНІ ХРЕСТИ ПО 25 КРБ.
ЦЕЙ КОСМАЦЬКИЙ ХРЕСТ
ЗНАЙШОВ МАБУТЬ ТАКОЖ
СВОГО «ЛЮБЧИКА».

КОСМАЧАНИ НА ДОЗВІЛІ.
(ФОТОЗНІМКИ З 1930-ИХ
РОКІВ)

жарами, ірландці передусім хоронили загги. В бою ірландського співця-барда ніхто не мав права торкнутися мечем, хоча він своїми піснями інколи рішав успіх битви в користь противника. Такими ж правами володів співець у черкесів. Інстинкт підказував, що носія духа треба берегти.

Ніде в Україні цей інстинкт не збережений так, як у гуцулів. Можливо, саме цим зумовлений гуцульський характер: гордий, недовірливий до чужого, а головне — незалежний. Треба завжди стерегтися. Чорт може надіти всяку маску. Треба мати свій ум і триматися свого. Гуцул завжди брав нове з великою обережністю й тільки те, що добре ув'язувалося з давнім. Так поступив і з християнством. День святого Уласа добре підходив до дня лисиці, день святого Фоки — до дня вогню. В цьому й полягає мистецтво самозбереження народу: взяти нове, не знищивши старого. Ув'язати нове із структурами, що творилися століттями. Інакше духовість буде будуватися на відламках — практично від нуля. По-майстерному вміють це робити грузини. Наскільки грузинські, наскільки національні навіть такі недавні явища, як кіно і джаз! Таємниця успіху тут у фанатичному прив'язанні до своєї культурної спадщини. У грузинів є пісні із старовинними незрозумілими словами. І все одно їх співають — не розуміючи слів.

Гуцульщину знають усі. На захід від Збруча гуцулом називають кожного місцевого українця. Чому саме гуцулом? Адже Гуцульщина — мала частина Західньої України. Чому не бойком, поліщуком, подільнянином? Гуцульщина має найвиразистіше в Україні обличчя. Довговічні політичні кордони розбили бойківські й лемківські масиви. Закарпатські бойки втратили почуття споріднення з галицькими. Так же і лемки Пряшівщини: вони не називають себе лемками. Тільки Гуцульщини кордони не розбили. Живучи століттями у трьох державах — Румунії, Польщі, Угорщині — гуцули твердо визнавали свою спільність

Вміння зберігати — у цьому секрет гуцульської самобутності. В Довбушівській церкві є розп'яття, де в руках Христа зображені Сонце й Місяць. Також на гуцульських свічниках: з одного боку християнський Бог, із другого — сонце. Гуцул не викинув старого бога заради нового. Особи на гуцульських свічниках цілком не є християнські. Своєю поганською войовничістю вони радше нагадують полінезійську дерев'яну скульптуру або маски північноамериканських індіан. Це дохристиянське божество — сила, не розділена ще на Бога й Диявола, божество, божество, як сукупність Добра і Зла. Спускання хреста у воду на Водохрища гуцули зустрічають могутнім ревом трембіт і рогів, так же, як зустрічали колись Ярила або Хорса. (Це подивугідне у своїй красі видовище тепер побачити неможливо. Святити воду в річці заборонено. Нове досягнення культуркампу!).

Високі культурні досягнення можливі лише при непереривності традиції. Нічого не втратити, накопичувати верству за верствою. Тільки так виростає власна, органічна духовість. Її не збудуєш за п'ятирічку, як сталінський канал.

Ті космаччани, що з ризиком для життя будували церкву й возили давін, відчували, що церква — це не просто церква. За нею стояла нація, духовість — все те, без чого людина стає робочою скотиною. Тоді танож не було недостаті хитрих демагогів, які переконували, що стара віра віджила свій вік. Але неграмотний гуцул збагнув, що за догматичними дискусіями між унією і православ'ям стоять інші фігури: з одного боку — хижі зуби польонізації, що вже затопила міста, з другого — спротив українців. Його нащадки також відчують, що боротьба за іконостас — це спротив! Відсіч нівелюючій, дегуманізуючій силі, яка знеособлює людину, здирає із нього національну й культурну своєрідність і робить його робочою людиноодиницею, двигуном на півкінської сили.

Космачська своєрідність вражає навіть на Гуцульщині, де в кожного села своє обличчя. Ані писанки, ані вишивки космачської не переплутаєш з іншою.

Сили, що загрожують затерти обличчя Космача, зробити його сірим, ширвжитковим, були завжди. Але найбільшу пробу переніс Космач у XX столітті.

Спочатку прийшла проба туристами — естетамі й гурманами від мистецтва. Ті погасили не одно багаття самобутності в усіх країнах світу. Услід за ними завжди приходив дух гендлярства, пропадав клімат неповторности, втрачались якісь невловимі аромати. Майстрі починали працювати на замовлення грошевих цінителів, вироджувались і все кінчилося ширвжитком. Космач проти того вистояв.

Другою пробою був Сибір. Янось так вийшло, що після війни половина космачського населення опинилось у тайзі. Як це сталося — розібрати трудно. Жодні класові премудрості цього вияснити не можуть. По класовій теорії треба було виселявати багачів, експлуататорів. Але чи ж можуть експлуататори становити половину населення? А ще в гірському селі, де мало хто мав більше 2 га землі? Справді, із класовим підходом тут не зрозумієш нічого. Ось коли поглянути з національної точки зору — тоді дещо можна зрозуміти. Сталін дуже сердився на українців, що їх так багато. Неможливо виселити всіх, як чеченців. Всіх не подолав, але все таки виселив, скільки міг. На Захід Сталін післав Літуєву і Любчика, а на Схід їхали гуцули — ешелюном за ешелюном. Там, за колючим дротом, на «будовах» і в «спецпоселеннях», позбавлені всіх традицій, перемішані із злочинцями й бандитами, вони мали стати такими, як Літуєва. Плян передбачував, що як-що гуцул і повернеться — то культурно спустошений на культурно спустошену землю, де вже всілі попрацювати Любчик, Літуєва й Ко.

(ДАЛІ БУДЕ)

У КАТАКОМБАХ АУШВІЦУ

(закінчення гл. чч. 94, 95, 96, 97, 98)

Ну нарешті почалося. Хоч приходили найжахливіші хвилини, однак кожний відітхнув. Досить уже того чекання і терпіння. Смерть тепер не буде ані трохи страшною. Навпаки — видавалася розкішною царівною, що принадно простягала до нас свої руки, солодко усміхаючися. Я навіть почув якусь легкість, начеб мою душу не вязало вже більше наболіле дряхле тіло. З того маячіння прокинувся я, коли на коридор внесли змасакрованого, окривавленого Казіка. Був непритомний. Холодна вода і він розкрив повні жаху, мутні очі. Дали наказ забрати того «швайнегунда» і відійшли. Я стояв крайній і мені з сусідом припало волочити напів мертвого товариша недолі назад до наших казематів.

Це взагалі були останні наші допити.

А кілька днів пізніше випровадили нас біля 40 людей з бункру і устали на коридорі.

Нічого, думаю собі, тільки розстріл. Інші були теж такої думки. З моїх кухонних товаришів не було між нами двох: Капо і Янка Шпрінгера. Це ще більше впевняло нас про розстріл, бо Капо був німець, а Шпрінгер хоча поляк, мав німецьке прізвище. Таких звичайно не ліквідували. Та показалося, що думати про смерть було ще передчасно. Нас випровадили в лягер, де відбувався лікарський перегляд в'язнів. Ми довідалися, що приготується великий транспорт до інших лягерів і ми маємо піти туди, як карна група.

Був холодний березневий день. Вітер продував своїми ледяними крилами пожовклі, вихудлі постаті в'язнів. Особливо ми, що походили з бункру й були лихо одіті — тремтіли тепер, мов осикові листя. З нами був теж Казік, котрого я помагав нести скатованого з допитів. Тому, що він сидів у іншій келії, я не мав змоги досі з ним говорити. Виглядав він тепер мов знятий із хреста, але поволі приходив до себе. Весь час досі лежав на животі, бо спина була посічена і кривавила. Ми піддержували його. Розповідав нам про той жахливий допит.

Запровадили мене — говорить — до того дерев'яного барану, що лежить зразу за дорогою. Барак був поділений на малі кімнати. В тій кімнаті, куди мене впровадили, був звичайний стіл і варстат, що нагадував козла до різання дров. Сказали мені лягти біля того

П. ОСИНКА : ЗАМІТАЧІ ВУЛИЦЬ. ДЛЯ ЗАВЗЯТИХ КУРЦІВ БУЛО ВЕЛИКОЮ РАДІС-
ТЮ ЗНАЙТИ НА ДОРОЗІ НЕДОКУРОК. НАЛОГОВІ КУРЦІ ЧАСТО ПРОМІНЮВАЛИ
ЗА ПУШКУ ТЮТЮНУ – СВОЮ ОСТАННЮ ПОРЦІЮ ХЛІБА.

п. ОСИНКА: ЗЛОДИЙ? НІ. РЯТУЄ СВОЄ ЖИТТЯ, ПОТЯГНУВШИ ДЕЩО З ТАБОРОВОЇ КУХНІ. НАЙВАЖЛИВІШЕ В КОНЦЛЯГЕРІ — НЕ ДАТИ СЕБЕ ЗЛОВИТИ.

козла, а коли я це зробив, вхопили мене за ноги і підтягнули їх до гори на лату, що лучить дві підставки. Я завис у повітрі, вниз головою. Тоді стягнули мої руки під лату і прив'язали до ніг коло колін. В такій позиції зігнута в лук спина була напружена і звернена до гори. Двох СС-манів стали по двох боках з нагайками і почали гатити з усієї сили. По кількох ударах я вже нічого не чув. Кров сплила в обличчя і я почав втрачати притомність. Кричати не було сили. Здрігнувся: тільки, як на мене вилили відро води. А есесмени били дальше. Я що хвилини вмирав і притомнів. Вкінці носом і устами бухнула кров. Розв'язали і положили на землі, зливаючи мене постійно водою. Потім уже, як знаєте, занесли мене до вас.» — Казік закінчив своє оповідання слабим, ледви чутним голосом.

На дорогах, поміж блоками стояли десятковими рядами кілька тисяч в'язнів, чекаючи на чергу до лікарського перегляду. В'язні з бункру були призначені аж на сам кінець, тому нам довелося чекати до другої години ночі. Були б мабуть позамерзли, якби не довідалися товариші, що поспішили з допомогою. При-

несли нам дещо їсти й одягнутися. До мене прийшов друг Левко й, розводячи руками, сказав, що старалися про моя звільнення з бункру, але безуспішно. Нічого не помагало — з бункру так легко не звільняють. Тепер будуть старатися також — але багато надії собі робити не можна. Я подякував друзям за щире клопотання про мене і почув, як жаль клубком підходить до горла. Скільки пройшли разом, а тепер прийдеться розлучитися, може й на все. Бож ми ідемо на транспорт із п'ятном карних в'язнів. А там дорога одна ж — крематорій. Такі почування повставали у мене коли я побачив, що знаходжуся серед чужинецького моря, а друзі що так так хотіли б допомогти мені, стоять у безсиллі і співчують мені.

На другий день, ми передягнені в нові «пасяни» й довбані трепки ченаємо на відхід. Я призначений на транспорт до Бухенвальду. Прибігає до мене друг Левко попрощатися. Сердечний стиск руки і щирі побажання стрінутися ще раз в житті — на волі. Передає клуночок з харчами на дорогу і каже, що сьогодні ще старалися про моє звільнення з транспорту, але надармо...

П. ОСИНКА: ТРАВЕНЬ РОКУ БОЖОГО 1945. ВОЛЯ! «ЩАСЛИВІ» ВІЛЬНІ ЛЮДИ, АЛЕ НЕ МОЖУТЬ З ВОЛІ КОРИСТАТИ.

Початок липня 1945 р. в Ебензе, Австрія. Решта оцілілих українських в'язнів знайшла контакт з українцями, що жили в тій околиці. На світлинці: (другий ряд з ліва направо) д-р. П. Мірчук, М.Яремко, К.Няйко, автор спомену - О.Коваль, В.Мартинець, Ф.Луцишин. В першому ряді сестри Климівни і подружжя Н.Н.

Щоправда, сказав один, що може вдасться, але ніхто в це не вірить... Я передав останній привіт для тих, що не могли зі мною попрощатися і пливу з тою смугастою рікою в напрямі поза кухню, де видають хліб на дорогу. Клацання кількох тисяч дерев'яків гомоном відбивається серед понурих лягрових мурів і тут десь по їхніх закутках зникає. Стараюся не думати про ніщо. Прислухаюся до того дерев'яного, глухого ритму, що нагадує мені клекотання десятків терлиць по наших селах в осені й підходжу до коша з хлібом. Виставляю руку по хліб і у тому моменті чую, як хтось верещить на всю гортанку: 49730. Кидаю хліб і вибігаю з ряду в тому напрямі, звідки несеться цей голос. Бачу головного шрайбера лягрової канцелярії, з папірцем у руці, що заєдно вигукує мій номер. Підходжу до нього і зголошуюся. Накричав на мене, що так довго не відзивався і об'явив мені:

— «Ду біст фрай. Каннст ауф дайнен бльок геген» — (Ти вільний, можеш йти на свій блок) — «Яволь» — відповідаю і вже лечу туди, де з сумом згадують про мене друзі мої.

Хоч я був тільки з транспорту звільнений — в той мент це була для мене воля. Весь цей тернистий шлях через Лонцного, Краків, Аушвіц, що вів казamatами з яких дихало холодним подихом смерті, ми пройшли тільки тому що йшли одноцілою лавою.

В тій хвилині я це відчув усім своїм еством. За нами простягалися жорстокі й криваві роки, які забирали все свіжі жертви, однак не зуміли вирвати нам сили духа й віри в правдивість та здійснення наших переконань і ідей.

І це наш найцінніший скарб, що ми його зберегли за ґратами 22 й дротами, хоч дуже часто тратили майно, здоров'я і життя. (Кінець)

Відгомін маніфестацій західньої молоді в ССРСР.

Зі звичним спізненням, з яким до нас доходять інформації з ССРСР, вдалося нам довідатися про деякий відгомін на вияви солідарності західньої молоді, що рішилася в ССРСР (у Москві та Ленінграді) виступити проти безправного засудження вчених, письменників та інтелектуалів. Про цей відгомін на виступи молодих студентів, як напр. Вік ван Брантегема, італійців Тереси Марінуччі і Валентина Танкі можна довідатися з «Хроніки біжучих подій», що появляється двомісячно у Москві від 1968 р. Наступні інформації передав публічкій опінії «Флямандський Діловий Комітет для Східньої Європи».

Першим висланникам «Флямандського Ділового Комітету для Східньої Європи» було сказано, що одинокою надією політичних в'язнів і їх родин це якнайбільший розголос їхньої справи тут на заході. Вже після маніфестації флямандця Роже де Бі і трьох молодих англійців у червні 1968 р., Лярисса Даніель і Павло Літвінов (в міжчасі заслані в Сибір за їхню про-чехословацьку демонстрацію 25.8.1969 р.), що після засудження Галанскова і Гінсбурга звернулися до вільного світу з апелем солідарности, вислали телеграму з побажаннями. Вона появилася в третьому числі «Хроніки». Пізніше 6.10.1969 року два молоді скандинави закувалися в найдани, Гаральд Брістол і Елізабет Лі, в великому держмагазині ГУМ, розповсюджуючи памфлети за звільнення Григоренка. Ця маніфестація знайшла широкий відгук в міжнародній пресі.

Щоб обнизити значення цих маніфестацій внутрі ССРСР, зразу пішли чутки, що це робота московських студентів, що КГБ навмисно приписувала чужинцям. Кілька тижнів після демонстрації в ГУМ, КГБ заарештувало 39-літнього робітника. Його засуджено за розповсюдження летючок в обороні ген. Григоренка, виданих інтернаціональним комітетом в обороні Прав Людини в Парижі. Його приміщено в домі для важко-психічно хворих. В листопаді і грудні заарештовано дві студентки: Ірину Каплун і Ольгу Жоффе та студента Вячеслава Вахміна. Вже від 1966 року були вони під наглядом, бо розповсюджували ще тоді памфлети проти ресталінізації.

Дев'ятнадцятилітня студентка Валентина Новодвірська розповсюджувала 5-ого грудня 1969 р. летючки в день Сов'єтської конституції в Конгресовім Паладі в Москві перед початком опери «Жовтень». Вона навіть не старалася змішатися з товпою і чекала поки КГБ її заарештує. В памфлеті був вірш присвячений святові конституції...

«Дякую тобі, партіє,
за все, що ти робила і робиш,
дякую тобі, партіє,
за нашу теперішню ненависть...
Дякую тобі, партіє,
за цю видумку і брехню,
за всі портрети і всіх зрадників,
за постріли на празькій площі,

за все, що ти нам ще збрешеш.
Дякую тобі, партіє,
за нашу гіркоту і одчай,
дякую тобі, партіє,
за наше підле мовчання».

Валентина Новодвірська мала найкращі осяги в науці і навчалася французької мови на Інституті іноземних мов у Москві. Вона знала, що її чекає. Після процесу, на якому її навіть не було, її запроторено до психіатричної в'язниці.

Під наголовком «Чужинці в обороні політичних в'язнів у сов'єтському союзі» знаходиться в «хроніці» ч.12 звіт про маніфестації норвежця Гензета, двох італійців Таккі і Марінуцці і Віка ван Брантегема: в обороні українського історика Валентина Мороза, Й.Галанскова, П.Григоренка, І.Габбая і татарського вченого Ролляна Кадева.

Що до самого суду над Віктором можна посміятися. Каже один свідок — «я побачив на папері слово «свобода» — отже зміст летючки мусів бути провокативним». Вік ван Брантегем — син пенаря. Йому 23 роки. Він поїхав до Москви з метою роздати летючок, зміст яких цілковито згоджувався з його переконаннями. Його засуджено за «злобне хуліганство» в силу 125 статуту совєтської конституції. На питання, чи Віктор ван Брантегем повторив би свій вчинок він відповів, що може повторив би його знов.

Памфлети й летючки розділювані групою чужинців у Москві і Ленінграді довели до арештів дня 29.3. Лева Григоровича Убожна у Свердловську, де він прибув для здачі екзаменів писемних курсів при правному факультеті. Його заарештовано в силу статуту 190/1 РК Російської Федерації, тому, що він показав своїм спів-курсантам летючки в обороні Григоренка, Літнова і Галанскова, що в січні були розповсюджені в Москві: (Статут 190/1 нарає за образу нанесену політиці і суспільній системі СССР ув'язненням до трьох літ).

Ці реакції не повні. Відбуваються сотні подій, про які ми можемо дізнатися, але є рівно ж багато випадків, що діються на Сибірі, в Азії, середньо-азійських просторах про яких може колись буде відомо, або які ніколи не дійдуть до світу. Але сам факт, що 1.000 км від Москви знайдено два місяці після маніфестації західної молоді ті самі летючки, означає, що вони знайшли відгук у народі і поширилися по всій червоній імперії.

осип.

Поезія
Проза

Сороки

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

ПОЕЗІЯ
З УКРАЇНИ

Ця найновіша зірка поезії появилася у В-ві «Література і Мистецтво» в Брюсселі (126 стор. в твердій оправі й доброму папері) і поєднює в собі творчість двох талановитих молодих людей з України: поета Ігора Калинця і графіка Богдана Сороки.

«Поезії з України» це своєрідний «Вертеп», якого дія відбувається в теперішній Україні. В притаманний йому спосіб автор схоплює явища і людей, надаючи раз на них світло вікової української духовости, то знову стосуючи до них критерії сучасної нам доби. Ця творчість позбавлена казньонних штампів і тому мабуть не удостоїлась появи в державних видавництвах УРСР, хоч нічого яскраво протирежимного в ній нема.

Найважливішою характеристикою поезій є їх ляконічність, образність і поетична гострота вислову та глибше філософічне осмислення. Лірика займає відносно мало місця, натомість переважає суспільний аспект, висловлений подекуди легким сарказмом, що переходить інколи в гнівний протест. Графіка Б.Сороки вміло доповнює цю збірку.

ЦЕРКВА

Тріщали предвічні зруби,
летіли гонти, як пір'я:
руйнували дерев'яне чудо
людською трагедією та віри.
І, вписані в лагідні гори,
востаннє хиталися бані,
вмирили ясно і гордо,
так, як вмирають останні.
Це умирали століття,
це помирало прекрасне...
З розпуки дробилися на дровіття
золоті грона іконостасу.
І шукали між бур'янами
вічний спочинок ікони.
І плакала в недотрогній рамі
гуцульська мадонна.
І Юр, в невідомім двоюбою
втративши руку і списа,
півроззятою головою
востаннє навкруг дивився,
як довго стояв ще ревієм,
і як він лягав на трави,
на осиротілі смереки
густим непрозорим трауром.

Ігор Калинець народився 1939 р. в Ходорові Львівської області. 1961 року закінчив у Львівському Державному Університеті Філологічний факультет. Був працівником Обласного Державного Архіву у Львові.

Бувши студентом, писав перші поезії. В 1964-65 р. його вірші були друковані в журналах «Зміна», «Дніпро» і «Жовтень». Перша збірка поезій І. Калинця вийшла книжкою 1966 р. у видавництві «Молодь».

КАМ'ЯНІ БАБИ

Ми велети, що зі сонця посміли глумитись,
покарані зухвальці, обернені в камінь.
Тепер тільки від круків побираємо мито
білими козацькими кістками.

Стоїмо як ідоли чорної пустелі,
віхи знамення татарви й вовчулаків.
Впаде смерк смерті на зелені оселі,
коли сонце вибухне на мертві відламки.

Снинемо каменю чари, які нас тиснуть,
зненавистю все просмалять наші вічі.
До слушного менту ми затаїлись у тирсі
з правом раз у рік на відьомські віча.

КОЛЯДА

До маленької Звенислави прийшла коляда
із зіздарем і торбою, що все помістить.
Мучить Звенислава бабусю: дай і дай
з ялинки ночі медівник місяця!

Покотилися зайчики — обкачані в снігу илубли
і давай Звениславі нахитати ялицю.
А місяць, звичайно, з того всього ипить,
бо підв'язаний міцно на золотій нитці.

Тільки осипається скляного снігу слюда,
і зірна, як куля, стовклася на площі міста.
Перший раз до Звенислави прийшла коляда
із зіздарем і торбою, що дива містить.

СВЯТИЙ

Читаю Апостола горобцям при дорозі.
За німб мені тільки куряви мерва.
Позбігалися будяки до храму божого
та й гатять головами у трухливі двері.

Втікає світ із-під ніг, гей, втікає.
У землю входжу ось-ось по груди...
На старості з простягнутими руками
визираю на шлях із кубельця руги.

Милостині тепер дочекатися годі,
швидше запустить ще хтось опуччям.
Оце підвезли б мене до вдови городу —
на хліб заробив би, горобців пудячи.

АРХИТЕКТУРА

Чуже проколювало небо готикою,
хмурился химерами модерн,
рябіла східня екзотика,
щоб я помер.
Але я ріс вежею Успення,
видирався з сутеренних зажур..
щоб згодом
струнким і упевненим
став всім на голови
Юр.

ВІТРАЖІ

Упали з аркових щілин
на мої очі, руки, плечі
мільйони сонць,
оправлених в щільник
з квадратів, сегментів, трапецій.
Мільйони сонць —
від радіснопалних,
жовтогарячих, і червоних
до лагідних,
до блідоголубих,
до ніжної прозорості півтонів.
І в синтезі мозаїки їх барв
і ліній легких і величних
я упізнав,
я в себе увібрав
святі від ясности обличчя.

І сам від того ніби скло
розпавсь прозорим і барвистим
рясним незліченим числом
маленьких та яскравих зблисків.
На церкву в Ольжиній руці,
на Володимирові персти,
на книги мудрости ченців
зеленогорбого Печерська.
І вже палав, як самоцвіт,
я у Даниловій короні,
на Наливайковім лиці
запікся чорним згустком крові.
Я був усім на всіх і вся:
величчям, вірою і болем...

Я вийшов з церкви —
і засяв
тисячолітнім ореолом.

Чорні рами до образу Холодного.
спаленого доцентом Василієм Любчиком

ВАСІЛІЙ ЛЮБЧИК

«Нащо мене засуджено до страти...»
В. Симоненко

Живемо як у Бога за пазухою:
заслуги, вислуги, вислизуємо звинно.
Звісно, професоруєм, а межистравними
павзами
згадуються наші діла добродішні

Бувало пустимо півня під Холодного
безсмертя,
лопоче з полотна на полотно червоний —
Архипенко й той у наших руках меркне,
бо коли з глини, вертайся в глиняне лоно.

Бо коли малоруський, назад до хопти,
між гречкосіїв у курні сіни.
Либонь нас жоден дідько не вхопить,
любчику, голубчину, скурвий сину!

* * *
як мамай
відпочиваю
гдібгавши ноги

торбина
з налямарем
на суну висить

хвоста задерши
пергамент
по луці
бринає

гію собі
з нуманця
чудернацьке вітхнення

нінь крилатий
здивовано
за глечима
тупцює

навозився
чимало
усяних
на світі

а такого
не бачив
що поліє
на парнас
гішні
герти

* * *
розг'ята церква
навхрест
дошками
забита

погимерзали
янголи
крильми
до шиб
що не рушаться

допола
на липах
гайвороння
нелії
висвячує
панахиду
править
вечорами

а бойнам
досі
святий минолай
сниться

що ключ
від церкви
на золотім ланцюгу
їм сгуснає

Коли лишали дім за собою
в темряві морону
Коли осталася

тінь

гише

тінь

з ніжних
хатніх об'ємів
і замовкла

пісня

ирисів

по сходах

дерев'яних

Коли густо задрімав дім
у тиші, грошання
стало жаль

розбитих стін

розбитих притулків

почуття

Під голим небом
під жагою живого голуб'я
довелось
видабувати ШАБЛЮ
до криваних яєріт
землі.

СКИТАЛЬЦІ

* * *

Розрадити усіх
що плачуть
Обгарнути крилом
склонені в морозі
голови голівки
безраді

безраді

Розрадити

розплинутись

у подих радості

у плач надії

не шукаючи причини

малю

ніжно

прикласти долоню

до роз'ятрених

снів

вчорашніх мрій

Крила вроня

залила

руни мої

Кров

тих

що ронять

невинність

і любов

зосталась

у тиші

згублених

дрімот.

Стоял преться до неба
а вана

сине
неймовірно сине
грається неселка
на симетрії металю
нижче

випещені
золоті й срібні

партери
стовп

напроти мене
я рвуся до неба
воно ж обдарувало душу
любов'ю

прагненням

шастя
одного

будь щасливий
у твоїй

байдужості
до сумних

очей
Стоял преться

до неба
хтось заснув

у його тіні
заморений надією

бо ти його
не

збагнув...

СТОВП

МАСКИ

Не розповідає більше назон
вітер

Кивить
кивильє глухо
Нижній шпорох
Тепер

у нього масна
сумна

Ми в пошуках облич
майстрували
наші романи
відмінні

надто
відмінні

від того що було
і те що прийде
снєє тнань

далену
нашим снам
Баляду банальну

може
на гриві вітру
З нас виглядають тисячу облич
Тан

тисячу масок облудних
Сьогодні вітер
сминув свою
А ти бідаче

глупо
ждеш.

У ПОЛЯХ

Повоєнне дитинство.

Поверталися батьки. Залізнична станція була за Синім Бором, тому ходили на здибанку через поле, попід тихий шум дубів. Йшли наші матері, йшли сестри. Брати не ходили — їх не було. Їх теж випадало чекати з фронтів.

У полях красувались жита. Спалахували сизим полиском, зеленою хвилею горнулися до обрію. Над свіжими житами виразно чорніли граки.

Серед сивих полів — гармата. Мовчазна, похмура, чорна. Не наша. Задерла жерло в чисте небо, націлилася в його голубе свято... Неначе журиться, що більше їй не колоти на друзки тишу.

Отан і запам'яталось: серед гірного полинового запаху, серед молоді сивизни — чорне мертве тіло. Сумне. Пригнічено тихо.

І вже за теплими щирими житами — неорані поля. Не було тягла, не було рук людських, щоб потривожити їхній спокій. І не тільки тому. Там серед бур'янів, валялися міни. Загублені війною, не знешкоджені.

А в селі стриміли між садами голі боведури. В чорних патьоках, обкурени димом... І тут же поблизу — землянки. Накриті хмизом, соняшниччинам. Всередині — злиденне начиння, крізь клаптик скла пробиваються кілька сонячних променів. І все ж таки: земляні стіни — побілені; а дивись, у якоїсь солдатки — і квіти намальовані. Такі невибагливі, такі милі, навіть з бубляхами — у сподіванні, що розів'ються, заб'ють.

І пахло деревом свіжозрізаним, стружками. То приступали до будівництва. Ще день стояв на прі проти ночі — тільки далеко-далеко, за невидимими гранями, — а тут уже вірили твердо: в землю не треба більше закопуватись із серцем своїм, із думками; не треба ховати під грубою чорноземною корою дітей від смерті. Бо вона минула, одпливла.

Повз Бір Синій ходили зустрічати Степана Галайду. Тільки залітала в чие вухо вістка, що він повертається, що хтось бачив його на залізниці — кидав діло, біг вулицею, ступав поміж зеленого жита. І поміж його хвиль то виринали, то потопали радісні людські голови.

Діти мчалися наввипередки. Були серед них такі, що й знали, хто таний Степан — славний здоров'як, широколиций, співун. А були, що й не бачили ніколи.

Бігли й галасували:

— Степан їде!

32 Галайдиха — стара, немічна — шкутильгала позаду. Її підтримували

за руку, допомагали переставляти ноги. Вона вже не раз вмирала і воскресала. Стару матір привалило в бліндажі, де вона пересиджувала літакові напади, її поранило осколком набоя — і довелося відтяти руку.

Мати поспішала і приказувала тихенько:

— Степаночку мій. Степаночку..

Його угледіли на пару. Степан побачив односельчанів, зупинився. Вітер дмухав на жита, на зелену сорочку, ворухив розхристаний комірець.

Збилися кругом, сміялися. Степан мовчав — молодий, широколиций, неушкоджений. Ченав на матір. Дивився, як рунав теліпається і не міг з місця рушити. А потім кинувся раптом.

— Хто ж це вас так, неню? — тримав у руках її пустий рунав.

А вона посміхалась.

— Хто ж це вас?...

У неї сонце заблищало в сльозах.

Поверталися назад. Хвили, хвили... Чорна гармата. З-посеред садів — скорботні, німі бовдюри.

Ніхто не плавав. Навіть Галайдиха. Дивилися на дужого Степана — він із виру живий повернувся. Тоді чого було квилити? І життя видавалось таким же славним, як цей вояк.

Не впізнав Степан свого обійстя. Від хати — самий лише тинок сухий, негодою понівечений, валявся.

Мати сказала:

— Прошу всіх на хліб.

Ніхто не відмовився. Метнулися по своїх домівках, принесли, хто що мав. Розстелили під вишнею рядна, порозставляли страви. Блищала на деревах живиця, кричало птаство.

— Не журися, сину, — казала Галайдиха. — На ноги зіпнемося, все як має бути...

Та пора... Ми голодні, босі, обідрані. На ногах, на руках — бородавок, як зірок на небі. Найчастіше доводилося ласувати квасцем, Визбиравали його в лісі, в лузі; оскому набивали таку, що самі собі беззубими здавались. А після денної ходанини та біганини на нас чекала юшка: на цілий казан кришилося нілька картоплин, така-сяка затируха, а решта — гичка бурякова. Через те голодне їдло мали животи великі, як турецькі барабани. Вони нівечили наші постаті, переобтяжували нас — і завжди залишались порожніми.

Запам'яталося, як вкрали в тітки Зої курку. Курка паслася в зеленому картоплинні задоволено сокотала. Низькорослий, опецькуватий хлопець, прозваний нами Капшуком, накинувся на неї шулікою.

— Навіщо вона тобі здалася?

А Капшук, ласкаво глядячи курку по повному волу, сказав безтурботно:

— Ми її спечемо на вогнищі.

— Відпусти, не наша, — переконували. — Бо довідається тітка Зоя, та матерям скаже.

— А ми її на цвинтарі, щоб ніхто не бачив.

У Капшука під шкірою гостро випиналися кості, ребра — обручачми.

Дурненька Галька забрала в Капшука курку, сховала під чорною з з

нофтиною, і ми подалися на цвинтар. Тут пахло материнкою, надмогильними гранітними плитами. В узголов'ях безгомінно й сумно стояли вишеньки, біля їхніх стовбурів цупкими глянцевиими листками виблискував барвінок.

Галька наспівувала якусь пісеньку, незрозумілу й монотонну. Було в ній про сірий шлях польовий, про дівчину, яка стала тополею, очікуючи з походу козаків.

Капшук рішуче почав крутити курці голову.

Направо — наліво. Направо — наліво. Далі кинув її на зелену траву, і курка ще підстрибувала, не бажаючи помирати.

Галька тягнула:

І на сивім конину

Іхав милий з полку...

Вона сиділа на землі уважно роздивляючись як живі яскраві цятки крові жевріють на листках берізки.

Вогонь добували просто. З патрона насипували купку порошу, далі спрямовували на неї через лінзу пучок проміння. Коли порох загорявся, підкладали папір, галузки.

Розпаливши вогнище, згадали, що курку ж слід обпатрати. Гуртом вискубували з неї пір'я, пускали за вітром.

... У тихім байраці

Зложив головоньку, —

не заспокоювалась Галька.

Курка була важка, але пісна, синя. Коли піднімали її над білим, невиразним при денному світлі вогнищем, то жир не капав. М'ясо підсмажувалось, чорніло, далі стало приємно, смачно поблискувати.

Ми й опам'ятатись не встигли, як Капшук відірвав раптово стегно й запустив у нього зуби. Галька зробила те ж саме... На решту компанії дістався тулуб, що був сухий, аж дзвінний.

М'ясо — солодке, сире, не солоне. Воно обпікало губи, але ми його дерли на шматки швидко, енергійно.

— Ніколи ще так смачно не їв, — признався Капшук, витираючи рукавом рот.

На зеленій траві білили обгризені кістки.

Ми поверталися в село, а на нас уже очікувала тітка Зоя. Вона стояла біля свого обійстя, гнівна, розпатлана, з дрючком у руках. Ми зупинилися віддалік.

— А-а, — залементувала тітка Зоя, — то ви ж мою курку вкрали!

І кинулася до нас. Ми — тікати. Вона стала серед шляху, галасувала, галасувала... Зичила нам усіляких нещасть, серед яких мор може здатися найлегшим, а короста і бородавки — радощами, про які можна лише мріяти.

Галька жила в хаті посеред села, що дивом убереглася од пожежі. Ми найчастіше збиралися в неї. Спали тут, переховувалися від матерів, коли сподівалися від них на прочухана. Правда, іноді приходив хтонебудь з Гальчиних родичів, лаявся і проганяв нас геть.

— Щоб вашої ноги тут не було, навіщо ви молодицю з розуму зводите? Вона не рівня вам, шукайте собі інше пристановище.

Галька в таких випадках нічого не казала. Вона безпорадно посміхалася, а коли непроханий родич ішов додому, вона бігала по всьому селу за нами, збирала докупі і знову вела до своєї хати.

Була Галька дурною. Так усі казали. Що нібито рано вийшла заміж, іще молодою. Чоловіка забрали на війну, а скоро й сповіщення надійшло. Мовляв, пропав без вісти. Галька тільки зойкнула, коли почула про це. Замкнулася в хаті на тиждень, а коли з'явилася перед людьми — то вже несповна розуму була. Казали, що в дитинство впала, бо з нами, з хлопчиками, почала бавитися, забувши про все на світі.

Вона з нами теж бігала в поле зустрічати солдатів, що верталися додому. Жадібно придивлялася до обличчя односельчан, що разуче одмінилися за війну, першою кидалася цілувати їх. Так що матері й жінки сердились на неї:

— Ця Галька хрест святий, що оглашенна. Може, нам годилося б першими поцілувати, то вона висканує наперед.

А Галька сміялася.

— От дурнувата, — дорікали їй.

Для нас вона була не дурнуватою, а товаришкою.

— Галько, скільки тобі років?

Сміється.

— Галько, як тебе звати?

— Галько, де твій чоловік?

— Галько, чому ти смієшся?

Сміється, сміється, сміється...

Якось у полі, за цвинтарем, пролунав вибух. Був він не дуже голосний, короткий і зовсім не страшний.

А в полудень стало відомо: підірвався на міні Степан Галайда. Орав поле де не ходив плуг ще з сорок першого року.

Коли ми примчали на місце нещастя, над високими будьяками дзвеніли бджоли. Коняка лежала з розірваним животом — сині кишки вивалились на прибитий порохом чебрець. У повітрі, здавалося, ще пахнуло вибухом.

Степан лежав на правому боці. Одну руку підламавши під себе, а другою неначе прикриваючи груди. Обличчя було спокійне і тихе. Ніде не виднілося жодної краплини крові.

Ми стояли зацікавлені, підходили люди. Траурною, скорбною смугою через усе зелене занедбане поле пролягла чорна борозна, прокладена орачем. Нестерпно яскрава, вона різала зір, на неї не хотілося дивитись — і все таки думки поверталися до неї, скропленої сонячним промінням, потом і кров'ю.

Привели Галайдику. Не заплакала, ні сльозинки не вронила. Тільки уста стисла, тільки очі стали колючі.

Потім везли Степана в село на грабарочці. По сухій землі байдухе торохтіли колеса. Люди йшли мовчки, насупившись. Галайдиха сиділа біля сина, низько нахилившись над його лицем, і вітерець бавився пустим рукавом її старої кофтини.

Біля зруйнованого млина стояла Галька. Вона нічого не робила, тільки стояла.

Коли наблизились до дурної, то почули, що вона співає:

І на сивім коникі
Іхав милий з полку...

Галька не підійшла, не глянула, що там на грабарці і чому такі німі люди. І ніхто не крикнув на неї, не сказав, що, мовляв, замовчи, бо не може в таку хвилину співати.

Рипіли колеса, шелестіли повільні кроки, процесія обминула Гальку, як ручай обминає камінь.

... У білім садочку

Тебе я зустріну..

Вона так і залишилася непорушно стояти, співаючи свою радісну, незрозумілу пісню.

А десь у полях був спокій, убитий кінь з вивернутим нутром — і через яскраве зелене полотно простяглася чорна-чорна стрічка.

Оті меди...

Батьки відшунували напівзабуті вулики, ремонтували їх. А ми, дітлахи, чатували, чи не сяде на якому дереві рій, щоб накрити його, пересадити у вулик.

І ходили за медами в поля на глинисько. Збиралися хлопці й дівчата. Ішли всі, хто тільки хотів.

У глиниську гніздилися бджоли. Ми знаходили їхні діри, видряпували паличками й пальцями вощину. Вона пахла воском, квітами й сонцем, і в ній ніколи не було меду. Та ми були переконані, що зможемо колись його надібати дуже багато.

То нічого, що іноді нам доводилося ходити розпхлими, з потворними обличчями, бо бджоли заганяли в наші тіла гострі пекучі жалі. Вони вважали за краще померти, аніж допустити нас до свого меду.

Але це не було завадою.

... Пішли й цього разу. Була неділя. Синіли вітри в полях, але не-бо голубіло безхмарно.

Капшук розповідав, що тепер він з матір'ю житиме не один.

Мати прийняла собі за чоловіка якогось дядечка з сусіднього села, каліку безногого.

— Учора я ласував борщем з м'ясом, — самовдоволено хвастася Капшук.

Ми йому заздрили. Адже останній раз ми їли м'ясо отоді на цвинтарі, крадене.

Капшук ще сказав.

— Тепер мені буде добре!

Ніхто нічого не відповів.

До глиниська залишалося не більше кілометра, на обрії з'явилася маленька постать. Ми зацікавлено почали приглядатися до неї, вгадувати, хто ж то.

Коли зійшлися ближче, зрозуміли, що то солдат. Хтось повертався із фронту.

Галька співала:

Холодні тумани

В дугах ночували...

— Цить! — прикрикнув на неї Капшук.

36 Вона слухняно замовкла.

Солдат був озутий в нові блискучі чоботи, у руці ніс чемодан. Він дивився на нас і посміхався. У нього були загорілі щони, білі зуби і дуже радісна посмішка.

Порівнявшись із нами, солдат узяв під козирок і пішов далі, чітко карбуючи кроки.

Ми зупинились і дивилися йому вслід. І раптом веселий солдат теж зупинився ніби вкопаний, обернувся до нас... У нього був розгублений вираз обличчя, погляд збентежений і нерозуміючий.

Солдат пустив у сірий порох свій новенький гарний чемодан і попростував до нас. Підійшов близько до Гальки.

— Галю, рідна, ти мене не впізнала?

Вона дивилася на нього пустими сірими очима і мовчала. Вона нічого не знала.

Солдат спробував її обняти, але вона почала відбиватись. І закричала:

— Ну, ну, ну!

— Галю, рідна, — благав солдат, — це ж я твій чоловік Семен. Ти мене не впізнала?

Вона розпачливо повторювала:

— Ну, ну!

Капшук сказав солдаткові:

— Галька мала з фронту похоронну на вас, то й дурною стала після того.

— Дурною... — бездумно повторив Семен.

Галька дивилася в зелені поля, губи в неї здригалися, а з уст злітало все одне й те ж:

— Ну...

І тоді Семен обхопив обличчя цупкими пальцями, закрив від нас свої очі. І все таки ми зрозуміли, що він плаче, бо крізь пальці просочилися слюзи і капнули на гімнастюрку, раз, другий....

Капшук мовив:

— Ходімо, хлопці, по меди.

Ми рушили, низько опустивши голови.

Галька пішла з нами.

— А ти чого? — закричав на неї Капшук. — Не йди з нами!

Галька слухняно зупинилась...

Ми йшли по меди, хоч і догадувались, що й цього разу нічого солодного у вощинах не знайдемо.

НАУКА
КУ
ЛЬ
ТУРА
МИС
ТЕЦТВО

ГРИГОРІЙ КРУК

Григорій Крук народився дня 30 жовтня 1911 року в селі Братишеві біля Товмача на Підкарпатті в селянській родині. Батько мистця займався гончарством, що могло мати деякий вплив на зацікавлення різьбою у сина Григорія.

Мистецьку освіту Крук дістає спочатку у Львові, відтак у Кранівській Академії Мистецтв (на відділі скульптури), яку він закінчив з найвищим відзначенням в 1937 році. Для завершення різьбарського знання, Крук вчився ще в Академії Мистецтв у Берліні (1937-1940) і там почав він свою самостійну мистецьку творчість, яка проходила спочатку незаметно, бо був це час 2. світової війни. Після закінчення війни, Крук виїхав з Берліна на захід і опинився в 1945

році в Мюнхені, в мистецькому центрі Західньої Німеччини, де він живе досі, займаючи простірну роботу на Швабінгу.

Почавши від 1946 року Крук бере участь у збірних виставах українського мистецтва в Німеччині і в інших країнах, а крім цього він мав цілий ряд індивідуальних вистав — Мюнхен, Париж, Едінбург, Лондон, Бонн, Нью-Йорк, Філадельфія, Відень, Берлін, Торонто, Мелано і Дубровнік.

В українському мистецтві Крук займає поважне місце як яністю своїх творів так і тематикою. Добрі школи, непересічний таланти вперта праця над собою дозволили Крукові виробити собі свій власний стиль який відзначається монументальністю і психологізмом. Крук не пішов у напрямі формальних шукань, його ціллю було творити скульптури, які промовляли б до глядача своєю автентичністю, безпосередністю і психологічним висловом. Крук не старається прикрашувати своїх фігур, ані ще менше відтворювати їх з натуралістичною точністю, його скульптури є упрощені, брилуваті, які своєю строгістю форм можуть до нас краще промовляти і нас зворушувати.

Найповажніше місце в творчості Крука займає українське село. Це наші селяни, жінки при праці, молодь, діти, священники, паламарі, сільські жиди, пастухи, селяни-втікачі. Ці твори нас найбільше зворушують, вбо в них мистець зі справжнім надхненням відтворив душу нашого села, представив його таким, яким воно є — вбогим, працюючим, чесним, щирим, яке вміє задержати свою гідність навіть в найтяжчих життєвих обставинах. Коли якийсь мистець творить з любов'ю — (це відчувається в його творах в цьому ж і секрет старих ікон!). Так і в скульптурах Крука українського села видно щось глибоко таємничого, його постаті немов живі хочуть нам про себе щось розказати, ми їх відразу розуміємо і входимо з ними в контакт. Подібно, як В. Стефаник зумів відтворити душу галицького селянина в 39

ГРИГОРІЙ КРУК: ГОЛОВА В ЛИПИНСЬКОГО. 1956

літературі, так Крук це робить у різьбі. Неначе прототипом цієї селянської тематики є монументальний пам'ятник українським втікачам померлим у Гмюнді (Австрія). Твір вирізьблений у граніті, який представляє селянську родину, самотню на чужині, яка тужить за рідним краєм, а діти горнутья з острахом до батьків. Пам'ятник цей своєю простотою і виразом справляє потрясаюче враження (пам'ятник відкритий в 1964 році у місцевості, де померло біля 30.000 українських воєнних переселенців).

Крук належить до найвизначніших наших сучасних портретистів. Він створив досі близько сотні портретів, між ними є теж портрети таких визначних українських діячів і мистців як: гетьман І. Мазепа, Т. Шевченко, кардинал Йосиф Сліпий, В. Липинський, С. Петлюра, А. Мельник, архієп. Іван Бучко, С. Гординський, В. Залозецький, А. Жук, Люба Жук та інші. В час, коли в Україні окупант нищить по музеях пам'ятки по визначних українських діячах, портрети Крука представляють для нашої культури і історії велику цінність і заслуговують на це, щоб наші еміграційні музеї їх придбали і зберігали.

За портрет папи Павла VI мистець дістав у Ватикані срібну ме-

Г.КРУК: ТАРАС ШЕВЧЕНКО
НА ЗАСЛАННІ, 1968

Г.КРУК: ПАМ'ЯТНИК 30.000
ЗАМУЧЕНИХ УКРАЇНЦІВ
(1914-1918) В ГІМЮНД, АВ-
СТРІЯ, ВІДСЛОНЕНИЙ
26.9.1964

ГРИГОРІЙ КРУК:

ДИТЯЧА ГОЛОВКА В ТЕРАКОТІ, 1967

Поважна частина творів Крука присвячена людям праці, переважно жінкам. Це є прибиральниці, сторожихи, прачки, а навіть жінки на засланні в грубих конухах, які працюють при будові шляхів. Ці постаті є назагал тяжкі, грубі, часом навіть не гарні, але тимбільше вони до нас промовляють і відтворюють правдивість ситуацій даних осіб.

Не чужі мистцеві і класичні теми, над якими він багато працював у початках своєї творчості. Також і на цих класичних різьбах — різних актах, Афродитах, Мадоннах, молодих дівчатах і юнаках — видно печать стилю Крука, їх відразу можна пізнати, бо вони випромінюють цю саму внутрішню силу, твердість і живучість, що їх бачимо в інших творах Крука. Ці скульптури надаються до доповнення монументальної архітектури, чи як різьби для парків чи площ.

Є ще один рід творчості Крука, в якому мистець шукає ефекту комізму, сатири чи карикатури. Мистець спостерігає часом в житті комічні моменти і передає їх в скульптурі. Це є може найтяжчий рід мистецтва і лише декому зі світових скульпторів він вдається, до них треба зачислити Крука. Між цими різьбами є алегорії — мудрагеля, скупаря, лінтяя, криводушшя. В них мистець зраджує хист до карикатур (Крук їх рисує, але нігде не показує).

Коли йде про формальні розшуки нашого мистця — то до них треба зачислити скульптури, доведені до форми брили, чи сфери, цим він вносить свій вклад до сучасних осягів різьби.

Годиться ще згадати коротко про рисунки Крука. У нас ще не прив'язують належної уваги до рисунків, нарисів чи шкіців мистців, тому такі численні і цікаві рисунки Крука не є відомі серед нас, але їх високо оцінили чужі мистецтвознавці. Рисунки Крука це є здебільша скорі схоплення головних ліній моделю, а деякі рисунки представляють вже готові композиції для різьби.

В цей час, коли у світовому образотворчому мистецтві видно затягнуту кризу, коли назагал мало мистців присвячується скульптурі, Крук вибивається на чільне місце не лише в українській скульптурі, але і у світовій, а його численні виставки по західних столицях

42 здобувають дуже прихильні оцінки.

В. ПОПОВИЧ.

Г. КРУК: ПАТІЯРХ АТЕНАГО РАС.

Г. КРУК: ПРАВОСЛАВНИЙ
СВЯЩЕНИК. ГЛЯЗУРОВАНА
КЕРАМІКА, 1956

МИСТЕЦТВО І ПОЛІТИКА

(Закінчення)

Мовою наукових аргументів

На зовнішньому відтинку треба, мабуть, ще більше зробити. Ми напевно будемо й далі ще якийсь час показувати чужинцям наше народне мистецтво, як зразок нашої національної культури, з тої простої причини, що того роду матеріялу в нас призбиралося найбільше а ще й тому, що до того роду показів ми привикли від десятиліть. Одначе було б добре, якби т. зв. виставові комітети передбачили в таких показах якийсь стіл чи куток, де були б показані також добрі репродукції української ікони, де знайшлися б книжки з обсягу української іконографії й архітектури (нпр. — Катедра Св. Софії в Києві — Олекси Повстенка) та дещо з літератури про сучасне українське мистецтво. При добрій волі можна здобути зовсім порядну збірку таких книжок: Українська архітектура — В. Січинський, Шевченко Маляр — І. Кейвана, журнал «Нотатки з Мистецтва», Альбом рисунків — П. Мегик, Монографії таких українських мистців, як: Ол. Архипенко, О. Грищенко, С. Литвиненко, М. Радиш, М. Бутович, М. Осінчук, М. Андрієнко-Нечитайло, Г. Крук та інші матеріали. Всі ті книжки є переважно добре ілюстровані. Коли чужинець побачить їх, напевно зрозуміє, що Українці, крім фолкльору, мають і мистецьку культуру не гіршу від інших народів. Вище сказане відноситься лиш до справи тих показів, до яких ми уже звикли і які можна б з користю поширити в якості.

Одначе справа ширшої роботи в користь нашої батьківщини та її культури вимагає також серйозної застанови й старанної і консеквентної організації як самих дослідів, так і засобів реалізації. В тому випадку не йде про притягнення уваги пересічного чужинця, який забіг на якийсь «міжнародний фестиваль». Притягання його уваги, або навіть переконання його в справедливості наших аргументів може мати тільки льокальний, короткотривалий ефект.

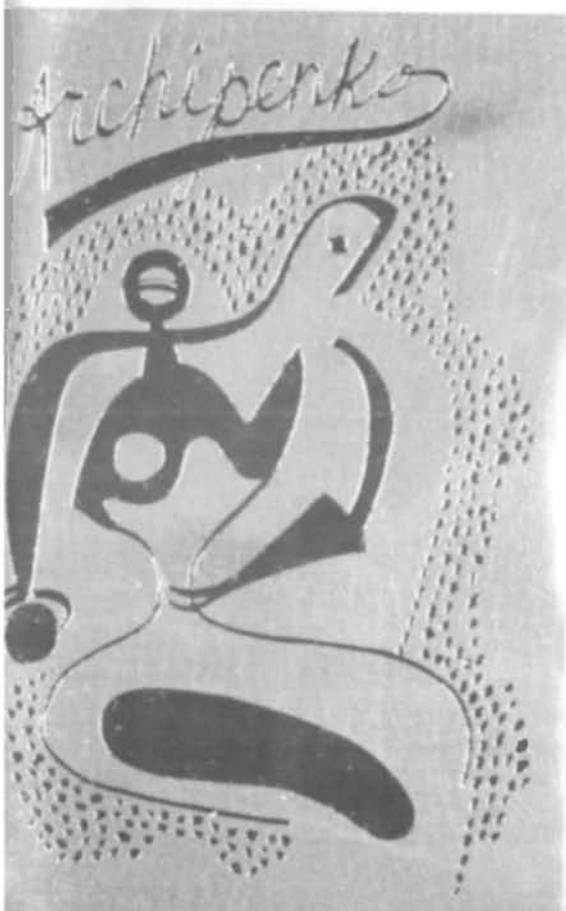
Здобуття серйозної уваги впливових чужих культурних центрів, людей, що мають значення і впливи в мистецьких, наукових та в політичних кругах чільних держав у світі, вимагає зовсім відмінних і складніших засобів. Там голословне заперечення чужих тверджень не має значення, бо там шанують мову наукових аргументів та доказового матеріялу, бо не тільки зміст має значення, але й форма, якою цей зміст виражується, і хто тою мовою висловлюється. Для тієї цілі варто б навіязувати контакти з українськими діячами культури в різних містах різних країн у світі і за їх допомогою проводити акцію здо-

різних установах, або хоч достовірні інформації про них і починати з того творити архіви — мистецькі й наукові. З доступних матеріалів, які вже є в нашому засягу, приготувати дуже старанно оформлені публікації з професійно виконаними репродукціями (чорні й кольорові) та з бездоганним інформаційним текстом принайменше в двох світових мовах (нпр. англійською і французькою).

Таких люксових альбомів можна б видати декілька з різного роду матеріалів, як нпр., українська ікона княжої доби, лемківська ікона, окреме видання можна б присвятити українським мозаїкам і фрескам, золотарству, гаптам і дорогим тканинам тощо. Такі публікації розіслати до головніших культурно-наукових установ в світі, до чільних церковних діячів, а при особливих нагодах — чужим діячам

культури чи державним мужам краще дарувати такий репрезентативний альбом, ніж інкрустовані касетки чи вишиваний рушничок.

Може тим не здобудемо відразу opinii світу, але майже певно її зможемо до якоїсь міри зацікавити, а коли викличемо хоч частину сумнівів в твердженні наших ворогів і спонукаємо на ту тему полеміку, це буде можна назвати успіхом. Чи та праця для добра нашої культури мала б ці форми, чи, може, інші, які само життя подинтувало б — це окрема справа. Одначе головним є те, щоб ми, як спільнота, почали в тому напрямі діяти. Організація цієї акції має вітальне значення для нас і легковаження її може трагічно і непростимо відбитися на дальшій нашій історії,

ALEXIS
GRITCHENKO

**GREGOR
KRUK
PLASTIK**

В. СІЧИНСЬКИЙ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

МИХАЙЛО АНДРИШКО

ПЕТРО МЕГИК

РИСУНКИ

Як уже було згадано, це справа, що переростає спроможності одиниць чи організованих професійних груп. Нею повинні зацікавитись наші провідні організації, як СКВУ, СУМ, ПЛАСТ, словом вся українська спільнота. Ці організації повинні створити генеральне представництво української культури із секторами — науково-мистецьким, освітньо-виховним, пропагандивним тощо. Проводи тих організацій обов'язково повинні більше цікавитися справами української культури і включити в наради конвенцій питання охорони української духовної культури без якої і наша політика не може мати світлих виглядів на майбутнє. Питання збереження української культури ступнево але невідкично стає найсуттєвішим для української спільноти в світі. Це відчують діячі культури там, на рідних українських землях, і до таких же заключень доходять свідоміші з нас тут, у діаспорі. Від нас самих залежить, чи зможемо ми використати матеріали української мистецької культури для власного духового збагачення і для створення нових, животворних сил в нашому народі, чи залишимо їх бездільно лежати, аж їх знищить час, дикунство ворожої ненависти або ерозія чужої байдужности, яка їх згодом може викинути на свої смітники.

І.О. СИНІЦЯ

ПЕДАГОГІЧНИЙ

ТАЛАНТ

З розповіді директорки школи.

— Дозвольте мені розповісти про один епізод з моєї практики. У 1960 році призначили мене директором школи новобудови. Ви знаєте, що це означає — прийти в нову школу, на нове, необжите місце, застати неспрацьований колектив учителів і зібраних з багатьох шкіл учнів. А якщо додати ще про ті недоробки, які були в школах-новобудовах, про різні непорозуміння, зв'язані з переводом учнів і вчителів, то можна уявити, з якими труднощами довелося розпочинати в такій школі новий навчальний рік. Не оглянулася я, як наступило 1 вересня, прийшли діти. Виявилось, що все іде, як і повинно бути. Правда, школа не була ще повністю обладнана, в деяких класних кімнатах навіть не були засклені вікна, але все це було уже не так старанно. Турбувала погана дисципліна учнів. Серед учнів виявилось більше, ніж це звичайно буває, переростків і другорічників. Видно було, що мої колеги, директори сусідніх шкіл, не дуже старанно дотримувались інструкції при переводі учнів у мою школу.

Скрутно на перших порах довелося нашим учителям. Особливо не вдавалось налагодити дисципліну на своїх лекціях учителеві німецької мови. Юрій Петрович, як звали його, під час війни служив перекладачем при штабі дивізії. Перед цим він успішно закінчив інститут іноземних мов. Німецьку мову знав досконало, читав в оригіналі Гете і Гайне. Та от цей учитель не міг підтримувати в класі найелементарнішої дисципліни. Що йому не вистачало, прямо важко було сказати. Чи волі? Чи простого глузду? Мабуть, справді не було в нього підходу до учнів, педагогічного такту. Вони зовсім не слухали його і робили, що їм в голову приходило. Коли за стіною в 6-Б класі йшла лекція німецької мови (ця класна була найважча у школі), то в учительській не можна було працювати. Сидиш на лекції в Юрія Петровича — все гаразд. Лекція як лекція. А залишиться Юрій Петрович один — все йде шкереберть.

Якось заходить він до мене, переступає з ноги на ногу, хвилюється, а потім, махнувши рукою, заявляє: «Покину я школу, Олено Сидорівно. Не можу. Мабуть, немає в мене хисту бути педагогом. Не на ту стежку я попав. Робота повинна радість людині приносити, а я такої радості не маю. Запрошують мене працювати в бібліотеку. Піду. Так буде краще для мене і для учнів».

Я мовчки потисла йому руку, побажала вселяних успіхів на новій

роботі. Так ми з ним і розстались.

А через тижнів два заходить до мене якась дівчина. Я спочатку подумала, що вона вчитись хоче у нашій школі. Ні. Виявляється, не вчитись, а вчити. Подає вона мені записку від завідувача районного відділу народної освіти. «Прийми, — пише завідувач, з яким ми були в дружніх взаєминах, — цю дівчину на роботу. Там у тебе звільнилось місце вчителя німецької мови, а вона недавно якраз закінчила такі курси. Ручаюсь, що з неї буде хороша вчителька. Між іншим, це дочка нашого Махтеєнка».

— А, ось воно що! — Я відразу зрозуміла. Махтеєнко працює на базі лісоматеріалів. Завідувач, очевидно, хоче влаштувати його дочку. Подивилась я ще раз на неї: маленька, невиразна, злякана якась. Може, вона й хороша дівчина, стримувала я свою неприязнь, але яка з неї буде вчителька? Я згадала 6-Б класу і рішуче відмовила їй. А через два дні вона знов приходить уже з призначенням на руки. Взяла я це призначення і кинулась до телефону. Завідувача райвно в себе не було. Почала дзвонити в райком — там теж нікого. В цей час заходить до мене завуч. Я показую йому призначення. Він уважно читає його, переводить погляд на дівчину, зітхає і нарешті говорить: «У нас немало таких молодих дівчат. Ну, буде ще одна. Що поробите? Адже і ми з вами починали молодими. Приймайте, бо мені вже набридло чергувати біля розпису». Я звернулась до дівчини. Вона допитливо, вже з якимось виником подивилась на мене. На другий день я вела її в одну із класів і сказала учням: «Це ваша нова вчителька німецької мови. Прошу поважати її і слухати її». По класі пробіг шум. Я вимогливо подивилась на учнів і вийшла з класу. Що я могла їм ще сказати? Спускаючись по східцях я чула, як шум у класі все збільшувався. «Не повезло німецькій мові в нашій школі», — думала я.

Пройшов деякий час, і я забула про нову вчительку. Мабуть, тому, що нахлинули на мене інші турботи.

З другої чверті, звільнившись від господарських справ, я почала ходити до вчителів на лекції. Пішла й до Зої Павлівни, як звали молоду вчительку німецької мови. Зайшла я на лекцію в знайому вже 6-Б класу відразу, як тільки відлунав дзвоник. Зоя Павлівна затрималась біля дверей, пропустила кількох учнів, які запізнились, і тільки тоді зайшла сама. Вірніше було б сказати не зайшла, а появилась в класі. Мене не всі учні помітили, а її помітили всі. Не можна було не помітити. Вона дещо з силою причинила двері, зупинилась на якусь мить, оглянула класу і енергійно, так що було чути кожний її крок, підійшла до столу. Стала. Зробила невелику витримку, поздоровилась. Учні дружно, виразно і з протягом відповіли: «Добрий день!». І поки все це відбувалось, я дивилась на вчительку. Я ніби побачила її вперше. Переді мною стояла струнка, гарна жінка, якась осяяна і окрилена, відкрита і горда. Такою, мабуть, бачили її й учні. Деякі з них поглядали в мій бін і ніби говорили: «Дивись, яка хороша в нас учителька!». І я не могла вже відірвати від неї погляду. Я не можу зараз пригадати весь хід тієї лекції. Нічого тоді я не записала до свого зошита. Я весь час переживала за вчительку, боялась, що вона не витримає взятого тону протягом усієї лекції. А вона була в класі повною господинею: привітною,

уважною, дотепною, але такою, в присутності якої ніхто з гостей не скаже жодного слова, що могло б показатись їй легковажним, недоброчливим. Якщо вона записувала на дошці окремі слова, всі учні чekali, коли вона знову повернеться до них. Ось вона спокійно говорить учням: «Це слово скажемо хором». Я знову хвилююся. Я знаю, до чого це «хором» нерідко приводить. Не всі вчителі іноземної мови йдуть на те, щоб їх учні на лекції говорили хором. Буває, що як заведуть вони такий хор, то потім уже не спиниш їх. Але мої сумніви були даремні. Помах руки, і в класі знову спокій, знову учні відповідають, запитують говорять по одному, вдвох, хором, читають, записують — працюють. Мені важко виділити етапи лекції, простежити, скільки часу на кожний з них було відведено. З погляду методики, мабуть, не все було досконалим на лекції. Але що саме, — мені важко сказати. Я перестаю над цим думати і слухаю її, як учениця. Мені самій хочеться підняти руку і попроситись до дошки. Я себе ловлю на тому, що проказую окремі слова і замовкаю, коли вчителька зробить учням відповідний знак. Я ніби віддаюся на її волю. Скаже вона мені, щоб я також записала слово в зошит, як роблять це учні, я, мабуть, не роздумуючи, зробила б це.

Неждано пролунав дзвоник. Я вже була впевнена, що учні не кинуться до дверей, як це вони робили в Юрія Петровича. Вони тільки тоді піднялись з місць і стали біля своїх парт, коли Зоя Павлівна сказала їм: «Лекція закінчена. Можете йти на перерву, до побачення». — «До побачення!» — проскандували учні, і в цьому «до побачення» звучала їх щира любов до своєї вчительки.

Коли учні вибігли надвір, я подивилась на Зою Павлівну. Вона стояла посеред класу трохи розгублена і насторожена. Вона знову була якоюсь непомітною, маленькою і вже не такою гарною, як це показалося мені на лекції. «Що ви мені скажете про лекцію? Мабуть, дуже погано?» — тихо запитала вона, а в її очах я прочитала прохання: «Не думайте про мене погано. Я хочу, я буду хорошою вчителькою». Що мені було говорити їй? Я мовчки обняла її, відчувши, що й вона прильнула до мене, і сказала: «Хороша ви моя! Хай все у вашім житті буде таким світлим, як ця ваша лекція!»

Я ходила тоді цілий день під враженням від цієї лекції. Я ще раз уважно переглянула документи Зої Павлівни. Їй було 22 роки (я думала, що їй 20 немає). Закінчила вона десятирічку і трирічні курси іноземних мов, з педагогікою і психологією була обізнана дуже мало, але як тонко вона відчувала дітей, як майстерно володіла педагогічним тактом. Коли я відчувала себе втомленою або чимсь незадоволеною, я йшла до неї на лекції. Її лекції надавали мені нових сил, викликали бажання бути кращою, добрішою, стати такою вчителькою, якою була ця невеличка, скромна, нічим не примітна дівчина.

(Далі буде)

РЕЗОЛЮЦІЇ З ДОПОВІДІ

д. Я.Деременди на Франкополі, прийняті Європейською Виховною конференцією і затверджені Конгресом КОУГЦУ в 1970р.

1. Молодечі українські організації виховничого, ідеологічного і станового спрямування є дуже важливим відтинком в цілості нашого суспільно-громадського життя. Від належної постановки в праці на цьому відтинку залежатиме майбутнє організованого українського життя в діаспорі.
2. На європейському континенті діють наступні молодечі організації:
 - а - виховні: СУМ, Пласт-європейського засягу і ОУМФ і БУКМ — крайового засягу і церковні гуртки льокального порядку.
 - б - націоналістично-ідеологічні: ТУСМ і «Зарево» та конфесійно-ідеологічна: «Обнова».
 - в - станові: студентські громади, завершені в СУСТЕ.
3. Підчас коли виховні організації європейського засягу є відповідно активні і здійснюють програмову діяльність, організації крайового і льокального засягу проявляють спорадичну нескоординовану діяльність
4. На відтинку ідеологічних організацій стверджується кількалітній застій.
5. Станові студентські організації з моментом більшого допливу студентства і поживавлення праці на вищих щаблях організаційної структури, знаходяться в стадії нових молодих імпульсів і росту.
6. Всі названі молодечі організації мають подібний кінцевий ідеал, однак різними шляхами і з різною інтенсивністю його здійснюють.
7. Великий вплив на організовану українську молодь мають ідеї і постава національно свідомої молоді в Україні. Це заставляє нашу молодь в діаспорі до глибшого пізнання духовости минулого й сучасного українського народу і є стимулом до її діяльності.
8. До найважчих проблем на відтинку молоді належать:
 - а - неохоплена суспільним сектором молодь якої нараховується від 50 до 80% в залежності від країни, і яка є на шляху до повної асиміляції.
 - б - організована молодь терпить на брак упорядкованих відносин на церковному відтинку, на відсутність добре розвиненого українського шкільництва, брак усіх потрібних підручників та розвиненого культурного та мистецького і загально-суспільного життя.
 - в - відсутність скоординованої системи і відповідної професійної політики для розбудови соціально-економічної структури української еміграції.
- 50 г - брак відповідної кількості домівок, осель і приміщень для зустрі-

чей і виховної праці.

г- негативний і розкладовий вплив чужого оточення і ворожої дії.

9 - Для координації праці на відтинку молоді є необхідно завершити структуру молодечих організацій, подібно як СУМ в Європейській Конференції і студентські громади в СУСТЕ, що разом повинні входити до Відділу молоді при КОУГЦУ.

10-Питання збільшення числа молоді в організаціях, вимагає зусилля всіх виховних чинників, а зокрема збільшення і квалітативне покращання виховних кадрів.

11. Для піднесення морально-ідейного рівня нашої молоді необхідно скріпити здорову громадську атмосферу і зокрема використати практикований на рідних землях засіб впливу громадської opinio.

12-Спрямувати енергію молоді також на зовнішній відтинок для інформації і пропагування української справи, стаючи в обороні переслідуваних в Україні.

13 Звернути особливу увагу до питання підготовки молодих священників, виявляючи покликання та спрямовуючи до духовних семінарій, від яких вимагається реформи в дусі потреб українських Церков і їх Патріархального завершення.

14-Якнайбільше число здібної молоді спрямовувати на високі студії, а зокрема на українознавчі предмети.

3 резолюцій про високо-шкільне виховання

(На підставі доповіді проф. д-р В. Янева)

■ У виховному процесі важлива роль мусить припасти нашій молоді, яка вже працює у самовиховних організаціях, але з якої будуть також набиратися в майбутньому учителі, а тому питанню молоді присвятити найбільше уваги. Одним із найважливіших засобів притягнення молоді до праці в українським середовищі є Високошкільні Літні Курси Українознавства, організовані кожнорічно Українським Вільним Університетом, які то курси («ВЛКУ») Конференція гаряче поручає увазі нашого студентства в цілому світі, зокрема в Європі. Ці курси матимуть спеціальне значення 1971 р. у зв'язку 50-літтям УВУ. Свій золотий ювілей відзначатиме наша одинока вільна Альма Матер спільно із студентством, що одночасно відзначатиме подібний золотий ювілей своєї заслуженої Централі - ЦеСУСу.

Спільно влаштовані імпрези у Мюнхені (ВЛКУ УВУ та студійний тиждень ЦеСУСу) стануть найкращою нагодою до загальної зустрічі нашого молодого покоління. Конференція просить Керівництво ВЛКУ при доборі викладачів звертати увагу не тільки на фаховість, але й на національно-виховні вартості.

■ В процесі співдії з нашою студентською молоддю необхідно звернути увагу на її інтелектуальні зацікавлення й зокрема стимулювати її природні заінтересування літературою й літературною критикою, мистецтвом, наукою. Це завдання могли б облегшити спеціальні конкурси на конкретні теми для різних наукових праць, але також на літературні, чи публіцистичні праці, — а зокрема попірання видань самої таки молоді та її виступів

ТАЄМНІ ГУРТКИ МОЛОДІ НА НАДДНІПРЯНщині

мгр. В. ЛЕНИК

(Продовження)

Важливу роль у відродженні українського народу та в боротьбі за кращі права України відіграв також «гуртківський» молодечий рух на Наддніпрянщині та в Росії. Він виник у половині XIX ст.

І тут, як і в Галичині та Буковині ставили собі більшість таємних гуртків молоді за завдання служити українському народові та боротися за його долю. В своїх стремліннях стояли вони вже від тоді на становищі, що «є лише один українсько-руський нарід, Україна російська і Україна австрійська однаково рідні, бажають поставити нашу справу незалежно від російських обставин».

Діячі національного відродження половини XIX ст. уважали одначе, що з тактичних мотивів осередном культурно-політичної боротьби мала бути Галичина. Це наставлення мотивувалося тим, що українці мали в Австро-Угорщині кращі можливості, як в Росії. Наддніпрянщина терпіла і далі жажливий гніт московських наїздників. Хоча у сімдесятих роках наступили деякі полегші, організоване життя було й далі строго заборонене і переслідуване. Єдиними формами організованого життя були таємні гуртки, або драматичні аматорські товариства. Певну можливість давали ще філії російських наукових установ, як напр. «Югозападное Отделение Императорскаво Географическаво Общества», чи напівлегальні клуби типу Київської, чи Петербургської громад.

Порівнюючи характер таємних гуртків молоді в Австрії і Росії, мусимо ствердити, що на Наддніпрянщині не було такого строгого розподілу таємних гуртків на гімназійні, студентські, чи загально-молодечі, як це було в Австрії — у Галичині і на Буковині. Дальше, коли в Австрії, вже в перших початках ширшого розгорнення діяльності таємних гуртків виникає своєрідний, хоч далеко не офіційний, організаційний центр гімназійних гуртків спочатку в особі Данила Танякевича, а пізніше у З'їздах делегатів, — на Наддніпрянщині гуртки постають здебільшого стихійно і діють майже повністю від себе

ізолювано. У Галичині вже за Танячкевича мають гуртки єдину програму дії, — на Наддніпрянщині майже кожний гурток має свою власну програму і часто свою власну ідеологію. У Миколи Галагана читаємо про стихійність слідуюче:

«На Наддніпрянщині панувала у кінці XIX ст. повна несвідомість. По школах була казньонщина і російщина. Українських учнів висміювали, виховували в погорді до «хахлацтва» і «хлопської» мови. Переслідували за читання українських книжок. Учні не знали своєї історії і традиції. Окремі особи, що бунтувалися проти того, або мали національне виховання у родині, шукали собі відповідників і часами сходилися, навіть творили спільно зі старшими, або зі самою молоддю гуртки з неокресленими ближче цілями...

«Ота «самотужня» революційність, яка була в нашому сільському гурткові, була в значній мірі наслідком внутрішнього процесу, що відбувався у мене після дошкульного «навчання» нагайкою. Ні в програмі мінімум, ні в програмі максимум нашого «самотужнього» гуртка (при тому в програмі написаній) нічого не було ясно означеного щодо наших «конечних цілей». Була то більше настроєво-туманна революційність, змішана з романтизмом підвищено-загостреним національним почуттям. Не могли ми, очевидно, внести в свою «програму» більшої ясності, бо і самі добре не знали, до чого маємо стремити і за що маємо «змагатись»...

У споминах Олександра Лотоцького заторкнуто рівнож цю проблематику:

«А внутрішнє життя бурси відбувалося своїм звичайними, неначе стихійними процесами, як хемічні процеси стоячого болота. З погляду національного це життя мало суто-український, але тільки стихійний характер, держалося самою національною інерцією. Рука російського самодержавного режиму раз на завжди убива в сьому глухому кутку всі творчі елементи життя і дальше посилення політичної, чи якої іншої реакції вже не робило тут найменшого ефекту. Це був типовий зразок того національного сну, яким спала Україна; живчик її життя бивсь у більших осередках та й то ледве помітно, а решта української землі спала і здавалося — непробудно...

«Українські книжки були великою рідністю на провінції, а на селі особливо. Закон 1876 р. тяжко понизив продукцію української книжки. Видавалося «метелики» або етнографічне блягузання, що мало демонструвати протакнуватість та дуроватість українського мужика, як представника нації...

«З погляду національного не було яких будь ідейних українських течій, що свідчили б про глибоку національну свідомість учнів семінарії. Але твердо держалася українська стихія, остільки твердо, що всі майже столітні заходи обрусення не вплинули навіть остільки, щоби витиснути з ужитку мову українську... Українську мову вживалося не з яких засадничих мотивів, а як єдину доцільну в життєвих відносинах мову, яку найкраще знали, до неї звикли і тому найзручніше її було вживати...

Також у споминах Юрія Коллярда підтверджується факт стихійности відродження і постання гуртків:

«Тому, що єдиною легальною формою, у якій могли організуватися молоді українці були драматично-аматорські гуртки, на їх тлі опоставали часто таємні гуртки. З-поміж членів драматично-аматорських гуртків добиралися більше свідомі та освічені і творили тісніший нелегальний гурт — українську громаду. У ній провадилася постійна самоосвітня діяльність, 53

КАРПЕНКО КАРИЙ
(Іван Тобілевич)
1845 - 1907

Визначний український драматург і організатор українського театру, як засобу оборони української духовости. Він же надхненник *драматичних* гуртків.

вироблявся національний світогляд. На сходинах читано нелегальні брошури та публікації, провадились дискусії на різні теми. У самих драматичних гуртках були об'єднані різні люди (напр. у Кобиллях належало до гуртка 60 осіб, серед них студенти, учителі, гімназисти, семінаристи, робітники, селяни й інші. Організаторами гуртка були Коля та Сашко Коваленко). Зрозуміло, що і таємні гуртки молоді, які творилися на базі легальних аматорських гуртків охоплювали людей різного стану; добір провадився на базі дружности, яка мусіла панувати між усіма членами драматичного гуртка.»

Про, майже, пів-приватний характер гуртка в Єлисаветграді розказує у своїх споминах Євген Чикаленко:

«Власне це не був організований гурток, чи громада, а так як у старовину бувало — був учитель (Михалевич) і були у нього учні. Ми збиралися то у д-ра Михалевича, то у К.Карого, спочатку для усвідомлення в українстві.»

Дуже характеристичним для стихійности постанов гуртків був приклад зі села Вовчок на Полтавщині. Там діяв Іван Кузьменко, що дослужившись у російській армії ступеня старшини, повернувся до села. На власний кошт влаштував він у селі «Огород гімнастичний» і почав вправляти в ньому з парубками кожної неділі і свята. Йому допомагав запасний «унтер» Федор Свистун. Поза вправами, впроваджував Кузьменко народню ношу, плакав народні пісні та вчив молодь читати українські книжки.

В. ЛЕНИК

ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ: ГЕНЕЗА, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНІСТЬ

Коли ми стараємося окреслити генезу ідеології українського націоналізму, ми повинні бути свідомі того факту, що ми в дійсності маємо тут під розглядом два явища: дану групу людей, які себе називають українцями та ідеологію націоналізму якої вони є носіями. На політичній арені життя виступають люди – не слова. Різні ідеї, нлічі чи філософії життя є лише допоміжними речами, якими люди користуються. Можна навіть ствердити що ідеологія впливає з даного народу, а не навпаки. Тому, заки ми можемо щось конкретного сказати про український націоналізм, ми мусимо подивитися на нарід з якого він виріс.

Історія нашого народу, як відомо, тягнеться вже дуже довго, але український націоналізм, такий як ми його сьогодні знаємо, появився лиш в останніх 100 роках. Чи це означає, що це щось нове в житті нашого народу, чи щось штучне? Цілком ні. Ідеологія – це система ідей які подають якусь мету і показують дорогу до цієї мети, тобто це є гіпотеза системи життя. Націоналізм є ідеологія. Отже, націоналізм є звичайною гіпотезою про те як мають люди жити. Гіпотези змінюються під тиском фактів життя. І наш нарід після довгих століть досвіду остаточно витворив собі гіпотезу системи життя, яку ми називаємо націоналізмом. В історії української соціально-політичної думки, націоналізм є еволюційним а не революційним явищем.

Корінь цього явища сягає до того давного часу від коли наші предки оселилися на границі двох світів – Європи й Азії. На напади зі сходу й заходу, Україна завжди відповідала зброєю на захист свого народу і території. Кожний новий окупант ніс окрім своєї ненависти до всього українського також свій месіанізм неправди. І через ці постійні наступи різних неправд і кривд в душі української людини скристалізувалося найсвятіше прагнення правди. Це прагнення до правди, сполучене з постійною боротьбою на захист своєї землі, витворило в українця ідею лицаря правди. Ця ідея лицаря правди завжди проявлялася у всіх етапах нашої історії, княжій, козацькій, та новітній, але, в останньому столітті вона набрала конкретніших форм і тепер виступає як ядро ідеології націоналізму.

Перший що зрозумів ці основні моменти нашої історії і висвітлив їх для нас – був Тарас Шевченко.

1. «Живі, мертві й ненароджені брати мої на Україні й не Україні суцї» — це містична єдність української нації по крові і душі;
2. «А в попелі тліє вогню іскра великого» — це незнищимість духа нації;
3. «Наша дума, наша пісня, не вмре не загине, ось де люди наша слава, слава України» — це незнищимість нашої ідеології і це власне є слава України а не вишивка і гопачок;
4. «І одцурається брат брата і дитини мати» — це відвічна боротьба між двома основними людськими типами;
5. «І Наливайна дух великий воскресне знов серед мечів» — це концепція нового Гонта, це той відвічний лицар котрий в найкритичніші моменти нації стає на її захист;
6. «Борітеся — поборете» — це аксіома життя, покладатися лиш на свої власні сили і мати в них віру.

Ці думки Шевченка стали немов цеглинками в будові ідеології націоналізму. І цілий довгий ряд людей які зрозуміли геній Шевченка, піднялися на це діло. Це вони збудували ідеологію націоналізму. І те зовсім не збіг обставин, що якраз в цей час, коли ця ідеологія почала довершуватися, і Схід і Захід розвинув шалені зусилля в часі першої і другої світових війн на те щоби її здусити. Боротьба і лівих і правих ідеологій проти українського націоналізму коштувала нас таких жертв яких ми самі досі ще не вповні свідомі. В 1913 році на Україні жило 35 мільйонів людей. За демографічними численнями Україна сьогодні повинна мати майже 102 мільйонів людей, останній перепис виявив лиш 47 мільйонів. Бракує 55 мільйонів. Українців, тобто нас сьогодні є менше як половину того що має бути. Наші вороги не жартують і це є доказ що Україна озброєна ідеологією націоналізму є для них дуже грізною. Чому? Щоби відповісти на це ми нмусимо проаналізувати суть цієї ідеології націоналізму.

Є ще одна ідея яку Шевченко нам виявив — «В своїй хаті своя правда і сила і воля». Якраз ця проста думка є тим кріпким фундаментом нашої ідеології. Ядром націоналізму є поняття «територіальности» даного народу. Цей принцип територіальности нераз був атакований чужими ідеологіями. Большевини заявляють що світовий пролетаріят не має батьківщини. Західні ліберали неухильно підпирають всі проєкти які стремлять до затирання територіальних границь, а вето ставлять на такі країни як Україна чи Біяфра які проти цього ставлять опір. Ці ворожі ідеології твердять, що розділ народів на окремі території є проти законів людської натури. Притім, концепти патріотизму, расової і культурної свідомости очорнюються, а натомість проповідуються теорії про бездискримінаційну любов всіх людей один до одного, змішання народів, а головню знесення всяких територіальних перегород. Наші вороги твердять що їхні пропозиції є науково обґрунтовані, але виявляється інакше.

Природознавець Роберт Ардрі написав книжку «Територіальний Імператив» яка вийшла чотири роки тому. Від тоді на Ардрія безнастанно накидаються всякі науковці-ліберали. Що ж він такого написав? Він заявляє, що «територіальність» є головним принципом довкола якого дуже багато родів звірів організують своє життя. Не

рона власного простору – територіяльний імператив – витворює ті взори поведінки звірів які вчені від довшого часу занотовують. На свої ствердження Ардрі дає солідні докази і приклади які цілком розвівають туманні міти лібералів і тому якраз вони так лютяться.

Студіюючи полуднево африканського коба, тобто оленя, Ардрі стверджує слідуєчі принципи його поведінки:

1. коби мужеського роду конкурують між собою за територію а ніколи за любов;
2. на територіяльній арені де коби борються, той коб що є власником даного клаптика землі, майже завжди без виїмку може її оборонити проти напасників;
3. ця психологічна перевага територіяльного власника применшує жорстокість боротьби;
4. коби, мужеського роду виявляють взаємний антагонізм лиш на аренівій території;
5. коби біологічно репродукуються на аренівій території що є доказом що вступ до цієї активності є лиш дозволений тим які посідають клаптик цієї землі;
6. кожний табун кобів має свою окрему аренуву територію, і тому табуні не мішаються, а тримаються генетично ізольовані;
7. прив'язаність до клаптика землі для коба мужеського роду є найсильнішим явищем в його житті.

Студіюючи більш соціально вироблені роди звірів, як наприклад малпи, Ардрі показує що деякі повище зазначених принципів поведінки змінюються, але основний принцип прив'язаності до землі, до території, не змінюється, а навпаки зміцнюється.

Про дальші міркування Ардрія не буду говорити. Але, згадав я його бо це є один із рідкісних авторів, які дають конкретні підтвердження в фактах про цю корінну думку, що прив'язаність людини до своєї землі не є ненормальним патологічним станом як твердять ліберали, а навпаки, цілком нормальним принципом життя майже всіх живих сотворінь на нашій планеті.

Ідеологія яка базується на такому принципові є здоровою ідеологією. Вона є непоборимою бо вона йде за нормами життя. Натомість ідеології такі, як супранационалізм чи більшовизм, які базуються на патологічній поведінці людини чи даних народів, з часом заломляються. В цім криється страх цих ідеологій перед українським націоналізмом. Ми самі дуже часто не є вповні свідомі життєздатності українського націоналізму і його потрясаючого значення для світу. Ми часом думаємо що світ нас не розуміє і що нам треба світові про себе розказати. Це є помилка. Правлячі сили в світі прекрасно знають про український націоналізм і тому якраз не хочуть допустити до побудови української держави. Вони про виникнення українського націоналізму знали ще заки він навіть появився. Понад 400 років тому, віщун Нострадамус писав:

«Правило Мура (тобто система утопіянізму, соціалізму або комунізму) буде виявлене в занепаді:

Після другого (тобто капіталізму) ще більш привабливого:

Дніпро (тут мова очевидно про Україну) перше прийде показати шлях:

Через дари і язик (тобто дари крові жертв і язик проповідання) до іншого і кращого.»

Одним словом Україна породить ідеологію яка стане основою життя коли капіталізм і комунізм проваляться.

Ось генеза і майбутність нашої ідеології. А як виглядає сучасність? Це є правда що казав Василь Симоненко:

«можна прострелити мозок,
що думку народив,
думки ж не вбить!»

Думка або ідеологія існують чи той ум що їх породив живе чи ні. Але, щоби ця думка чи ідеологія здійснилася в конкретні життєві реальності потрібно живих активних носіїв. В історії нашої нації завжди були ті котрі реалізували нашу ідеологію. Часом їх було більше, часом менше, але вони завжди були. Навіть в найчорніші періоди, як наприклад п'ятдесяті роки цього століття коли більшість членів ОУН-УПА були або мертві або на еміграції або в концентраційних таборах, коли світ про Україну не хотів слухати і коли всі народи в СРСР мовчали та ніхто не думав навіть про писання протестаційних листів, були такі віддані люди як Олійник які систематично нищили большевицьких наставників і наганяли їм страх та тим боронили наш нарід від повного необмеженого московського гангстерства. Тепер таких сміливих там є багато. Вистарчить лиш прочитати советські газети де описується чим раз більше про випадки т.з. «хуліганства» чи «бандитизму».

Ситуація в Советському Союзі починає котитися до кризи. Події які там відбуваються вказують на неминучість вибуху явної революції і розвалу московської імперії. Бачуть це такі шляхетні москалі як Амалрик і такі вислужники як Сахаров. Ми з цього очевидно радіємо, але ми не міємо забувати що це не революція лиш тих які в СРСР. Це є революція цілої української нації і тому ми в тій справі теж включені і маємо обов'язок нести свою частку. Але щоби ми були ефективні, ми мусимо бути солідно зорганізовані.

Наш націоналістичний рух на еміграції є розбитий на фракції і ще до того розсварений внутрі кожної фракції. Частина цієї незгоди є потрібна, а частина ні. Наприклад, є цілком нормальне явище, що в даному русі люди можуть думати по різному, а особливо старші і молоді. В тім якраз полягає поступ, як сказав Симоненко:

«Хай ми посинієм од натуги,
Поступ не зупиним все одно:
Нові покоління — не папуги,
Щоб товкти заучене давно.»

Але трапляються навіть такі неймовірні речі як підривні акції і наклепи на молодих патріотів з Визвольного Фронту ширені визначними старшими діячами того ж таки Визвольного Фронту. На це йде багато енергії, а результат є приємний лиш нашим ворогам.

Якщо хтось твердить що нема т.з. «джерейшин геп» в націоналістичному русі, то він лиш виявляє свою необізнаність. Прогалина існує між молодшою і старшою генераціями в цілیم ряді питань стратегії і тактики ведення визвольної акції. Одинока точка на якій нема розходжень є вірність ідеології українського націоналізму. І

58 тому нема що нам ждати на директиви, поміч, чи хоч добре слово

від деяких старших людей навіть якщо вони називають себе націоналістами-революціонерами. Якщо ми є серйозні, ми мусимо самі закатити рукави і кинутися до праці. Докажимо на ділі що ми є націоналістами-державниками. З нами тоді будуть числитися. Не зражуймося перешкодами – а їх буде немало. Час короткий а ми мусимо тут на еміграції збудувати ту підпору для нашої революції що старші ще не встигли зробити. І пам'ятаймо ті мудрі слова Миколи Міхновського:

«Вперед! Бо нам ні на кого надіятися і нічого озиратися назад!»

Ворог права на національне існування.

«Здебільшого, як головний аргумент проти нашого права на національне існування, проти нашого права на самостійність державну, виставляють те, що ми не маємо історичної традиції, не маємо минулого. На цьому аргументі не спиняємось через те, що помилковість його вже доведена нами попереду, теж і через те, що відсутність державно-історичної минувшини не може мати ніякого значення для другої, бадьорої нації, що відчула свою силу і хоче скористуватись своїм «правом сильного». Для нас далеко важніший другий аргумент – це закид, що нація наша безсила, некультурна й інертна. Хіба може, кажуть нам, темна, незорганізована, розбита маса, неодушевлена ніякою ідеєю – творить історію при сучасних обставинах життя? Хіба та маса відчуває національний або політичний гніт? Горстка божевільних може тільки смішити, але не викликати симпатій навіть поміж інтелігенцією, бо ціла українська інтелігенція охоче без протесту йде шляхом винародовлення, а за нею й культурніші одиниці з народу. Та й врешті, хіба українська національність не є тільки різноманітністю російської? Коли б навіть було доведено, що ми тільки різноманітність російської нації, то й тоді нелюдські відносини росіян до нас освячують нашу до їх ненависть і наше моральне право убити насильника, обороняючись від насилля. Кров, коли вона пролита братньою рукою, ще дужче благає о помсту, бо то брата кров! Нехай вчені розшукають, хто був кому родичем, – ображене чуття нації і кривда цілого народу гідують визнати моральні зв'язки з російською нацією! Через те ми можемо обговорювати тільки засоби і способи боротьби!

... Ми не хочемо довше зносити панування чужинців, не хочемо більше зневаги на своїй землі. Нас горстка, але ми сильні нашою любов'ю до України! Сини України! Ми, як той Антей, доторкаючись до землі, наберемось усе більшої сили й завзяття. Нас мало, але голос наш лунатиме скрізь по Україні і кожний, у кого ще не спідлене серце, озветься до нас, а в кого спідлене, до того ми самі озвемось!

Нехай страхополохи та відступники йдуть, як і йшли, до габору наших ворогів, їм не місце поміж нами і ми проголошуємо їх ворогами вітчизни.»

ЗДІЇСУМ

15-ИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ КАНАДИ

Канада

Перша країна де молодь перебрала в свої руки повністю керівництво сумівським життям, була Бельгія. Слідом за нею пішли й інші країни — Франція, Німеччина, Англія... Цей процес в Америці і Канаді з різних причин тривав довше. Але ось після трирічної перерви від 14 Крайового З'їзду залю на Крісті (Торонто) заповнили дружинники і сеньйори, щоб спільно запланувати дальший хід могутньої СУМ в Канаді. Прибуло 71 делегатів, що представляли 3.143 членів.

СУМ Канади належить до одних з краще розвинених країн діяльності СУМ. Тут ще криється великий невикористаний потенціал головно дружинників, що можуть двигнути СУМ Канади на ще вищий щабель свого розвитку. СУМ Канади бере участь в праці різних громадських центральних організацій: КУК-у (Комітет Українців Канади), КВОР-у (Коорд. Виховно-освітня Рада), РУМОК-у (Рада Українських Молодечих Організацій Канади), УССК-ту (Української Суспільної Служби Канади). Фінансово СУМ Канади знаходиться у вигідній 60 позиції. Він є власником п'яти осель.

Про пов'язаність СУМ Канади з організованим громад. життям видно хочби з привітів одержаних на 15-ий З'їзд. На самому з'їзді були і вітали з'їзд о.Набережний, капелян, др. Р.Малащук – голова ГУ ЛВУ, др. Вертипорох – від Наукової Ради НТШ і від Канадійського НТШ, п-і М.Солонинка – від централі ОЖ ЛВУ, О.Романишин – від ЦеСУС-у, М.Кухаришин – від СУСК-у, Ю.Горіха – від КУ і СУ ТУСМ-у, інж. В.Безхлібник – від АБН, О.Рожка від ЦУ СУМ, мгр. Ю.Шимко – голова торонтонського відділу ЛВУ, П. Мицак – від УНПомочі. В. Дідюк – від УНС, І.Велигорський – від Пласту, інж. М. Кравців.

Варта відзначити, що привіти молодих представників студентських, молодечих і конфесійних організацій були одні з найкращих через глибину думки, і тому, що це було звернення до спів-ровесників. О.Романишин, і Ю.Шимко промовляли, апелюючи до завдань молоді людини-дружинника у своєму сумівському оточенні, але й до оточення до якого вони приналежні.

Писемні привіти, що наспіли на день відкриття З'їзду 25 грудня 1970 року були відчитані підчас вечері-бенкету для присутніх делегатів і гостей. Були це привіти від Верховного Архiepіскопа Кир Йосифа (прийнятий оплесками), Митр. Кир Максима, єпископа Кир Ізидора, від колишніх вояків УПА в Канаді, Братства Українців Католиків в Канаді, КУ СУМ Англії, ЗСА і Австралії, УНС і УНП.

Більша кількість делегатів були молоді дружинники. Сам предсідник з'їзду – А.Бандера – молодий дружинник досить вміло вив'язався з своєї функції. Окрім А.Бандери до президії з'їзду входили: Л.Кузь, П.Дацьнів, (заст. гол.), І.Фіголь, і М. Підгірна. (секретарі).

З'їзд покликав до життя шість комісій, що охоплювали майже всі ділянки сумівського життя. Були це комісії: верифікаційно-номінаційна очолена Б.Гірником, статутowo-організаційна – В.Окіпнюком,

Фінансово-господарська - П. Микуляком, виховна і таборування - др. Б. Стебельським, резолюційна - М. Бартковим.

Відчувалося, що бракувало ще одної - Комісії Дружинників. Адже ж так багато мови сьогодні про дружинників - кожен хоче до цього доложити своїх зусиль і думок, щоб їх здинамізувати. А цей 15-ий з'їзд був знаменитим форумом для цього.

Після привітів, діяльності комісій і їхніх звітів почалася дискусія. (Майже всі учасники з'їзду ствердили, що участь у дискусії делегатів була вдовольною). Однак, можна було заприїмити, певну штивність у частини делегатів. Вони боялися висловлюватись. До деяких дискусій дружинники приглядалися довше поки забирали слово. Ще не можна було заприїмити певної спонтанності, що стрічається в дискусії з європейськими дружинниками.

Хоч більша частина присутніх були дружинники треба ствердити, що поняття дружинника тут зовсім відмінне від поняття європейського дружинника СУМ. Існує тут певний страх, що дружинник міг би стати - включаючись у окремі дружини - автономним тілом і тому незалежним від Осередку. У самих виступах частіше говорено про членів СУМ-у (включаючи в цю назву дружинника) ніж про дружинника. Натомість у Європі дружинники шукають спосіб творити окремі дружини, як вимогу вказану їм часом і обставинами для кращої дії, не занедбуючи при тому працю в осередку. Це ж рішення і вимога останнього Світового Конгресу СУМ. Адже сказано в резолюціях комісії дружинників виховників, що дружинник-виховник змушений працювати з юнацтвом принаймні 10-15 літ для здобуття практики у виховному ділі.

Тому, що дружинник не знайшов ще відповідних форм вияву у сумівському житті, він проявляє свою динамічність в інших відповідних йому організаціях. Це СУС, ТУСМ, СУСТА СУСТЕ, СУСК, НАСУС, СУСН дістали останнім часом помітний поштовх від дружинників і завдяки їм вступили в дію. Це вповні позитивне явище. Однак скільки б скористала наша сумівська спільнота, колиб затримала у своєму лоні цих молодих дружинників, знаходячи вияв їхній динамічності!

15-ий з'їзд СУМ Канади був успішний. Сам з'їзд тривав від 25-го до 27-го грудня і закінчився виступом торонтонського осередку у честь делегатів. Важко схопити словами бачене. Кожного приїздного європейця, чи навіть і тих, що були на цьому прекрасному виступі груди розширювала радість, що СУМ спроможний на такий вияв своєї сили. Хори «Прометей», «Діброва» і оркестра «Батурин» були знамениті, а інші точки хоч би й танцювальної групи «Верховина» важко порівняти з іншими існуючими танц. гуртками.

Інша радісна вістка, що свідчить про віднову СУМ-у в Канаді, це факт, що до управи ввійшло 12 молодих дружинників на 19 членів КУ. СУМ Канади на цю каденцію очолив знову мгр. Теодозій Буйняк, а першим його заступником став молодий дружинник А. Бандера, що й був передсідником З'їзду.

Ось штаб КУ СУМ Канади на нову трирічну каденцію:

Буйняк Теодозій - голова, Бандера Андрій - 1-ий заступник голови - організаційний керівник, Гирак Василь - 2-ий заступник голови, Едмонтон, Шнурівський Ігор - 3-ій заступник голови, Монреаль, Баняс

Любомир - 34-ий заступник голови, Віннігер, Мудрий Андрій - 5-ий заступник голови - Віндзор, Гірник Богдан - секретар, Заяць Ярослав - керівник внутрішньої діяльності, Шепетик Михайло - керівник зовнішніх зв'язків, Стебельський Богдан - голова Виховної Ради, Окіпнюк Володимир - керівник Ю.СУМ-булавний, Кузь Люба - головна виховниця Ю.СУМ, Млинарський Ярослав - член булавни Юнацтва СУМ, Цмоць Богдана - член булавни Юнацтва СУМ, Дзюбанівський Андрій - член булавни Ю.СУМ, Фіголь Микола - керівник преси, інформації та сумівських видань, Микуляк Петро - керівник фінансово-господарський, Кущий Василь - скарбник, Ігнатович Володимир - керівник тлового-вання, Остафійчук Микола - член для спеціальних завдань.

Крайова Контрольна Комісія: Бартків Микола - голова, Мокан Іван - член Контрольної Комісії, Федунків Степан - член Контрольної Комісії.

Крайовий Товариський Суд: Кліш Володимир - голова товариського Суду, Воробець Петро - член Товариського Суду, Заверуха Микола - член Товариського Суду.

О. Р-на.

Вишнільний табір для впорядників

Табір був невеликого засягу. Присутніх було 29 осіб. Юначок 18 і 11 юнаків. Командантом табору і рівночасно головним виховником був др. Б.Стебельський. Табір, названий «Гіоліська Січ» тривав 2 тижні від 19 липня до 2 серпня. До поміч командантові стали: В.Давидяк - заступник команданта і гол. виховник, М. Лялька - писар, М.Федчишин - бунчужна, Г.Безхлібник - обозна, Ю.Андрійович - обозний. Інтендантурою і господарством провадив осередок СУМ у Судбурах. На табір загостив з Сиракуз дружинник Ю.Романець, що активно включився в працю табору.

Табір був вдалим. Вишнільна програма складалася з теоретичних занять (до обіду). По обіді велися практичні заняття, як напр.: показ праці в роях, панелі, дискусії, впоряд, спорт, купіль, теренові гри, прогулянки, самодіяльність, спів і.т.п.

СУМІВСЬКИЙ КАРНАВАЛ В ЕДМОНТОНІ

КОРОЛЕВА І КНЯЖНИ СУМІВСЬКОГО КАРНАВАЛУ: (ЗЛІВА) ІРКА ГАЛЬКО - ПЕРША КНЯЖНА, РОМА БАГНЮК - ЧЕТВЕРТА КНЯЖНА, СЛАВКА ТАТЧИН - КОРОЛЕВА, ЛЕСЯ ФІЯЛНА - ДРУГА КНЯЖНА, ЛЕСЯ ВАРАВА - ТРЕТЯ КНЯЖНА.

«Будьте горді за батьків і дідів ваших...»

12 вересня 1970 року відбувся незвичайний карнавал у Едмонтоні. На вечір карнавалу був запрошений міністер молоді стейту Альберти міністер Гордон Тейлер. Королевою Карнавалу стала сумівка Татчин Славка, що одержала від міністра корону і поцілунок. Сумівка С.Татчин вийшла королевою над своїми подругами здобуваючи 7.125 квіток. Інші конкурсантки здобули: І.Галько - 5.750 квіток, Л.Фіялко - 5.720, Л.Варава - 4.635, Р.Багнюк.

Після бенкету і звичних промов високих гостей, вечером провадила сумівка п-і Віра Кендзерська. Дружинник В.Шарабун подякував міністрові молоді за його присутність і на пам'ятку цієї зустрічі вручив міністрові подарунок.

Промовляючи до нововибраної королеви і до всієї молоді Міністер сказав:

«Будьте горді за батьків і дідів ваших та з української спадщини. Бережіть українську мову та культуру, бо хто того не робить, марнує велику нагоду стати кращим канадцем та культурно збагачити цю країну. Будуйте, а не руйнуйте...»

ГОКЕЙОВА КОМАНДА

До багатьох ланок спортивного життя СУМ в Торонто долучилось в минулому році ще одна ділянка. Засновано команду молодих гокейістів. Вона належить до ліги і змагається проти гокейових команд метрополітального Торонто.

Керівником дружини є Богдан Хмилівський, тренером – Ярослав Рожелюк, а його заступником – Богдан Копанишин.

Досі молоді гокейісти виграли четверо змагань, двоє програли, а одні зремісували. На початок – це дуже гарні успіхи. Керівник і тренери вміло працюють над обсадою команди і над її технічним рівнем.

Склад команди: Я.Оленич (воротар), Р.Мороз (капітан команди), І.Парімба, І.Лавринович (заступник капітана), М.Брін – оборонці, В.Дацко (заступник капітана), Р.Колісті, Т.Стадник, М.Окіпнюк, Р.Туренко, І.Копанишин, М.Войнаровський, С.Кисіль, П.ЛКордіян, Л.Фіголь, Б.Дулиш – атака.

Тренування відбувається на винаймленому льоду. Виряд і оплата судді вимагають більших фондів на вдержання дружини. Управа Осередку СУМ звернулася за фінансовою допомогою до різних осіб та установ. З приємністю відмічуємо, що Джордж Бенъ – член провінційного парламенту, своєю пожертвою в сумі 250 дол допоміг закупити светри і шкарпетки до спортивного одягу. Другим меценатом є Кредитова Кооператива «Будучність» у Торонті, що жертвувала 200 дол., а далі 16 різних фірм 270 дол. Це допомогло Команді зробити добрий старт.

ТАМ, ДЕ КУЄТЬСЯ СПІЛЬНА ІДЕЯ

Вже віддавна, відколи було закуплено «Франкополе» в Бельгії, відбуваються тут зимові табори для дружинників. І вже від самих початків приїздили учасники з різних країн Європи, спочатку в малій кількості, але з року в рік число таборовиків збільшувалося, так, що того року організатори вже побоювалися нестачі приміщень. Та, кажуть, що добре укладених оселедців двічі стільки в бочку лізе, як звичайно. Таку ж техніку було пристосовано й тут дивним дивом знайшлося ще декілька вільних місць для евентуально непередбачених таборовиків.

Тогорічний зимовий табір ім. Л.Українки відбувся від 20-го до 30-го грудня і поділявся на дві частини, залежно від зацікавлення учасників. Перша половина була з зовнішно-ідеологічною, а друга з більш внутрішньою тематикою СУМ. За обидві частини відповідала окремо вибрана команда, що складалася виключно з дружинників. Її склад був: 1-а частина: Я.Добош (Бельгія) - командант, А.Гайдамаха (Бельгія) - програмовий, М.Франкевич (Німеччина) - писар, Б.Сверид (В.Британія) - бунчужний, М.Волчанська (В.Британія) - бунчужна. 2-а частина: А.Гайдамаха (Бельгія) - командант, Б.Сверид (В.Британія) - програмовий, О.Смолинович (Франція) - заступник програмового, М.Волчанська (В.Британія) - писарка, Б.Ратич (В.Британія) - бунчужний, Р.Шупер (Німеччина) - заступник бунчужного, В.Лавриненко (Сельгія) - бунчужна, О.Федечко (В.Британія) - заступниця бунчужної, Б.Грабець (В.Британія) - медсестра.

На зимовому таборі зібрались дружинники з країн Англії, Бельгії, Франції, Німеччини й Канади. Дуже миле враження зробив факт чисельности табору. Якби мотиви в учасників не були щоб приїхати на європейський зимовий табір, чи то популярність Франкополя, чи сумнівська свідомість, чи особисті причини, факт що українська молодь старається себе взаємно віднайти, є позитивним явищем.

Ми вже мабуть усвідомили собі що не є корисним творити відірвані українські заселення і своєю діяльністю відсепаровуватись від загалу української еміграції. Це тому що забудемо про наше основне завдання і ролі еміграції коли будемо більше зосереджуватись на своїх осередках і локальних спільнотах. Коли старше покоління не мало можливостей створити одну європейську українську

Гостили ми також чи не найкращих викладачів-виховників з цілої Європи: д-ра Г.Васьковича (Німеччина), М.Гринюка (В.Британія), Я. Деременду (В.Британія), мгр-а О.Ковалю (Бельгія), ред. В.Леника (Німеччина), С.Мудрика (Німеччина) та Яроцького (В.Британія).

Хоч деякі учасники вже не перший раз на зимових таборах, організованих Європейською Конференцією СУМ, чи передше КУ Бельгії, ніхто не домагається, «зміни повітря». Сама природа дбає про завжди то нові переживання. Раз сніговії заметуть усі дороги, приневолюючи мандрівників брести по коліна в снігу, а таборовиків-шоферів турбуватися своїми замерзлими моторами, то знов дикий мороз гордо чваниться своєю перевагою над бідним вогником печей головно в хлоп'ячих спальнях.

Та є ще й інша прикмета, що наділяє зимовим таборам на Франкополі особливого характеру. Зустрічаються тут дружинники не лише з однієї країни, але з усіх країн українського поселення Європи. Ми не можемо забувати, що еміграційна молодь носить свого роду п'ятно культури й обичаїв народу, поміж яким вона живе. Народившись вже на чужині, ми пересякаємо в деякій мірі паралельно з українським вихованням також і чужим духом. Це цілком не означає, що ми при тому тратимо свою суть як українці, чи стаємо меншвартісними. Противно — ми при тому багатіємо, а з нами і вся Україна. Очевидно, самозрозумілою річчю є, що ми лишаємося повністю українцями і ставимо прадідні наші вартості на першому і святому місці. Перебирання чужих елементів полягає чи не найбільше в т.зв. стилі; молодь однієї країни приступає до спільних проблем своїм властивим шляхом, наголошуючи такі аспекти, на які інші менше звертають увагу. І тут виявляється надзвичайна вартість європейських, чи взагалі міжкрайових таборів. На них ясно видно, що ми, хоч приїхали з різних країн являємо собою щось одне, наші думки і змагання з'єднуються, шукаючи опертя в минуле, а разом з ідейним стремлінням наших ровесників в Україні шукаємо спільного і великого майбутнього.¹

Δ
НА ЛЕЩАТА
НА ДОЗВІЛЛЯ

Δ
АВТО НЕ ІДЕ, ТРЕБА
НЕСТИ...

ФРАНКОПОЛЕ 1970/71 ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ЗИМОВИЙ ТАБІР СУМ

◁ «БОМБАРДУВАННЯ»
СНІГОМ

Δ
ЛІСОВИЙ ПРОХІД

Δ В АВТОБУСІ
ДО ГОЛЛЯНДІЇ

◁ ПЕРЕД ВИСТАВКОЮ
ФІЛІПСА В ЕЙНДГОВЕН

спільноту, то молодь мусить це робити і в тому суть зустрічей, тримати контакти і співдіяти. Наша спільнота має бути з'єднана своїми ідеалами й чинами понад країнами і континентами, щоб мати одне обличчя. Через європейські табори, зустрічі, конференції, ми можемо ділитись своїми поглядами, думками і проблемами і спільно шукати розв'язки щоб втриматись на чужині.

Одне явище, яке тяжко усунути, це різноманітність типу нашої молоді ізза впливу оточення, в якому вона перебуває. Коли приглянемось молоді окремих країн то побачимо інакше зацікавлення, інакше відношення, інакшу реакцію на різні справи. Але коли приглянемось українській молодечій спільноті на такому форумі як зимовий табір, то впадає в очі спільність прикмет. Співчутість, гумор, веселість, глибока любов до всього рідного, це спільні риси нашої української молоді.

Дуже мені подобався підхід до програми. Коли в минулому були намагання усвідомити нас з'ясуванням ідеалів, ролі і завдання в діаспорі, то підхід тепер інакший. Тепер ми самі стараємось аналізувати розвиток нашого еміграційного життя, робити позитивні й негативні ствердження і шукати розв'язки проблем. Переходячи до практичних завдань, ми більш усвідомлюємо і переконуємо себе щодо завдань і обов'язків в сучасну пору на чужині.

В порівнянні до першого європейського зимового табору СУМ, цьогорічний табір в суті програми приніс більше користі. Можливо тому що учасники є вже більш дозрілими, мають ширший світогляд і застановляються більше над справами ніж два роки тому.

Програма і структура табору була в руках молоді. Позитивним є те, що молодь вже перебрала команду й адміністрацію такого табору, але один негатив це те, що керівна молодь не є досить рішуча і тверда на своєму становищі. Відчувається брак самопевності, поштовху. Позитив однак лежить в тому, що молодь набирає досвіду в праці, бо вона сама відповідальна за себе, застановляється глибше над своїми обов'язками і завданнями.

Коли приглянемось близько, побачимо що в молоді є глибока українська духовість. Це проявляється щирою настановою і бажанням працювати творчо для українського добра. Також бачимо, що молодь шукає суті своїх завдань і тим переконує себе про свої обов'язки і свою роль.

В програмі табору були прогульки через гори й ліси, в яких молодь набирала фізичної сили й гарту. Цей факт вказує, що до духовного гарту потрібно також фізичного. На мою думку такі зустрічі як Європейський табір приносять багато користі. Шкода, що табір триває лише один тиждень, бо це за короткий час, щоб пізнати взаємно себе і свої проблеми. Є в нас різні характеристичні прикмети через вплив чужого оточення, яких треба б позбутись, щоб всі стали одною великою сім'єю. Довший спільний побут напевно дав би в тому напрямі позитивні наслідки.

Моє запитання: Чи маємо чекати знову два роки до слідуючої зустрічі? Чи не можна зорганізувати міжзимові, літні зустрічі?

Українське студентство КСНУ

Нашу генерацію молоді і взагалі студентів можна включити у число шукачів. Шукачів своєї правди. Цікавим є факт, що чим більше молодь дозріває, головню повсякденні річниць, тим більше освідомлюється власне середовище. Приміри: ЦеСУС відмолодів, СУСТА, ТУСМ виявляють підвищену активність і включаються де лиш можна у процес усвідомлення української молоді людини. Найкращим виявом власних думок на широкому форумі — це журнали. У них можна різно схопити власні почуття, часто так гостро і правдиво висвітлені у журнальних виданнях малого тиражу. Є прикрим лиш те, поки почнемо добре діяти, треба знову молодим переконуватись в правді для якої живемо. А це триває. Віддаль і доколишнє середовище позбавляють нас можливості дуже часто у відповідному аспекти представити собі проблему. Тому, у вимогах діждатися відповіді на свої пошуки мусимо бути строгими до себе самих.

Однак відповіді не дошукаємось, доки не поглибимо власної ідеології доки будемо копірситися в чужих проблематиках, забуваючи свою українську.

СТУДЕНТСЬКИЙ ГОЛОС

Це англо-україномовний журнал Союзу Українських студентів Америки. Число вийшло в серпні 1970р. Люксовий папір робить гарне враження. Редакцію очолює Квітка Семанишин, у співпраці з Н.Томином і А.Біликом. За висловлені погляди редакція не відповідає. В журналі: коротке вяснення про СУСТА. «З минулого СУСТА» - стаття А.Чорнодольського, короткий перебіг важливіших етапів СУСТА. Слідують стаття К. Семанишин: «Щось більше як «клапоть паперу» — закликання до більшої відповідальності перед

громадою, Б.Гасюк — «Проект організаційної структури» об'єднання українських абсолювентів і їхніх завдань. Спогадами про В'єтнам учасника в'єтнамської війни Р.Купчинського закінчується це число журналіка. Журнал обіймає 16 сторінок друку. Невідома кількість тиражу. Оформлення обгортки могло б бути краще. На задній сторінці обгортки є програма Конгресу ЦеСУС-у. Появу журналу уможли-

СОНЯШНИК

З позначенням «літо 1970», і «осінь 1970» появились чергово друге і третє число тусмівського журналика, виданого у Детройті (ЗСА). Після першого успішного розхоплення студентами, журналик виходить даліше тиражом 450 примірників. Гроно редакторів у складі: Я. Березовського, М. Хріна, Т. Рихтицької, А. Легети, Б. Потапенка, Н. Щербія, Д. Ткача і Б. Кліда старається дати для читача-студента цікаві матеріяли, часом і контроверсійні. Редакція не відповідає за думки авторів. Ось перелік цікавіших

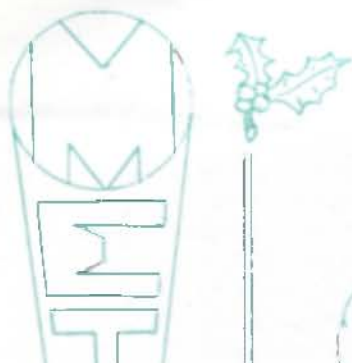
статей: Г. Ракочій — «Рим не знищить нашої Церкви» — спроба реабілітації нашого обряду — «Чи поневолені народи хочуть свободи» — стаття б'є по апатії нашої громадської совісті, — вірш С. Березовського, що належить до спроб і засуджує несправедливий визиск молоді крові для чужих інтересів війни у В'єтнамі, — «ТУСМ» вітає «червоноармійців» — хроніка однієї демонстрації. Інші статті поміщені в «Соняшнику» є написані англійською мовою, шкода, бо для читачів, які не читають тією мовою вони не мають вартості.

У третьому числі окрім редакційної, є ще листи до «Соняшника», звіт із світового Конгресу ТУСМ-у, — А. Легети, опис демонстрацій з 17 і 18 жовтня проти виступів советських ансамблів, — Т. Рихтицької, і приклад конкретної акції — пера Б. Потапенка про допомогу тусмівців і студентів в кандидуванні В. Боровського — українця на посла до мішігенської стейтової легіслятури, йде стаття Р. Сеньніва — представлення видінь на сімдесяті роки, або вилік спроб пророків передбачити будуче. Я. Березовський представляє рівно ж кілька віршів В. Сосюри про Україну. Є також стаття Р. Сеньніва

«Склероза Мозку» для людей які не обдуманно гарячкуються, замість продумати проблеми з точки підходу до них молоді людини. І кінчається це третє число віршем Л. Українки — століття народження якої святкуємо в цьому 1971 році. Про якість англійських статей не висловлюємося. Журнал представляється цікаво, контроверсійна проблематика притягає молоду людину, Але не треба забувати поглиблення і кристалізації націоналістичної ідеології, бо сьогодні часто стрічаємося сто і тисячі разів з передуманими речами, — але не відкриваймо ж Америки там, де вона вже давно відкрита, а стараймося радше будувати нове на твердому ґрунті попередників. Тоді, те що в минулому було недобре, само відпаде.

«Соняшникові» треба побажати дальшого росту і рідного ґрунту.

МЕТЕОР

Українська Студентська Громада в Великій Британії випустила на Різдво 2-ге число «Метеора». Редакція цього числа: М.Юрків - головний редактор, співробітники - В.Яроцький, С.Гамуляк, Б.Сверид, артистичним оформленням займався Б.Дроздовський. Технічними співробітниками цього числа були: Б.Ратич, П.Якимюк, О.Федечко, Д.Децик, П.Ковалишин.

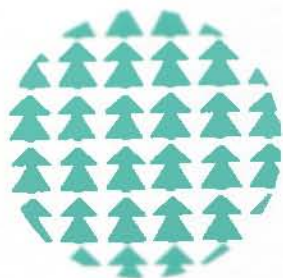
Переважна кількість матеріалу у цьому числі подана англійською мовою. Це статті, що захопили б не одного студента своєю тематикою. Наприклад: «Канадійсь-

кий комуніст атакує «русифікацію» — стаття про І.Колясню, уривок з доповіді М.Волчанської на Конгресі АБН-ЕРС у Брюсселі, Новий удар в ватиканської курією — стаття Еви Піддубчишин (Нью-Йорк), Балянс — дані про ліквідацію УНЦ.

Українською мовою поміщено «Голос народу — голос Божий» — передріз з «Студента» статті Я.Креховецького. Рівнож можна знайти в «Метеорі» вірші С.Гостиняка зі збірки «Пропоную вам свою дорогу». Вірш поета П.Спелі — «Хам і Дядько Сам»; вірші М.Юрків: Твій Профіль, Життя, Хто ми. Ширший звіт про Конгрес ЦЕСУС-у, включно зі звітом Б.Сверіда про УСГ Велико-Британії. Програма студентських зборів УСГ. І між тим поради до фізкультури.

З технічного боку можна було сподіватися, що це число появись-
вись багату і цікаву, (але видно, що редактори вдоволившись успіхом першого числа, не постаралися піднести над попередній рівень. Неясний друк і мовна редакція та прозміщення статей і віршів могли б бути кращими. Редакція, що розпоряджає таким великим числом співробітників, може піднести свій журнал на вищий позем.

ЗИМОВИЙ ГОМІН

**ЗИМОВИЙ
ГОМІН**

Журналик виданий сумівцями під час Європейського зимового табору на Франкополі 1970/71. Журналик мав ясну мету: зафіксувати спільно пережиті моменти і обмінятися думками про програму перебіг таборування. На 18 сторінках цинклостилевого журналика, тиражем сто чисел, можна віднайти цілий таборовий чар. 13 вдалих рисунків В.Братковського і Б.Дзидзана, передають або гумор або красу таборового життя.

Редакційна колегія: В.Леник, М.Франкевич, М.Волчанська, М.Бородач і М.Сеничак.

«ЗВІЛЬНІТЬ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА!»

Незаперечним доказом пошвавлення українського студентського руху і діяльності молодечих організацій є ряд демонстрацій, що знайшли широкий відгомін у міжнародній та національній пресі.

Перша помітніша подія в європейському житті це була демонстрація в обороні Ю.Шухевича — «сибірського вовчяти» засудженого за діяльність батька — генерала Р.Шухевича. В серпні 1968 року пронеслася несподівана вістка по радіо, у пресі і телебаченні: «Двісті студентів атакують сов'єтську амбасаду.» Були це сумівці, що демонстрували за звільнення Ліни Костенко. Балянс: 17 арештованих. Але досягнуто ціль: За 20 літ еміграція в Англії не спромоглася на таку акцію... щоб викликати таку симпатичну реакцію в пресі. Конгрес ЦеСУС-у в Монреалі ще раз підтвердив, що український студент схопив сутність свого існування. Студентська демонстрація і спалення труни (труни поневолених народів) в обороні Святослава Караванського, було наступним етапом. Довгий ланцюг демонстрацій в Чикаго, Детройт, і інших містах, анти-ленінські демонстрації і виставки (Торонто) викликали хвилю скажених сов'єтської преси. «Правда» і «Вісті з України» не щадили їді, щоб оплюгавити обличчя українських студентів.

Цього року дійшла до нас вістка про поновне засудження Валентина Мороза, за знану вже нам «пісню» «антирадянська агітація»... За це пришили йому 9 літ. Вирішальними про кару були два його твори друковані і поширювані на заході: «Хроніка спротиву», (друкується в «А» — дивись чч. 98,99 і наступні) що появилася вже в англійській мові і «Заповідник ім. Берії.»

Світова Управа Товариства Укр. Студ. Молоді ім. Міхновського (ТУСМ), відмолодівши на останньому конгресі ТУСМ-у, кинулася в дію і зорганізувала головню почерез молодого, динамічного студента тусмівця-сумівця Б.Футалу, голови КУ ТУСМ Америки, акцію-протест проти такого анти-гуманного засуду. Голова КУ ТУСМ Б.Футала, не маючи ні сотика в касі замовив в американських друкарнях летючки, автові наліпки ітп, а сам, зібравши охочих хлопців пішов у Нью-Йорку і Йонкерсі з А. Лозинським та іншими друзями збирати під церквою гроші, щоб могли провести акцію в обороні В.Мороза. Зібрана в цей спосіб сума, як і рівно ж щедра цьогорічна коляда уможливили заплановані акції.

Справою заопікувався ЦеСУС, стараючись координувати всі акції в обороні В. Мороза в тижні від 22 до 29 січня. СУСТА і СУСК запланували свої акції і видання з тематикою звільнення Мороза на той же час.

Підготовка до акції.

В порозумінні з головою СУ ТУСМ інж. Б.Кульчицьким, голова КУ ТУСМ Б.Футала, роз'їзджаючи по терені Америки запланував акцію в обороні В. Мороза. Треба згадати, що за звільнення В. Мороза турбувався вже й Флямандський Діловий Комітет для Східної Європи» 73

Hounding the Soviets—Part II

Police sergeant mans barricade near Soviet UN mission at 62th St. and Lexington Ave. at demonstration by Ukrainian student organization, Michnovsky, to protest nine-year sentence of Valentyn Moroz, a Ukrainian, for alleged "anti-Soviet activities." Two policemen were injured and three demonstrators were arrested in protest which began with a march from the UN.

Post Photo Staff — Page 2

Але безуспішно. Для проведення акцій заплановано демонстрації на 22 січня в Нью-Йорку, а на 30 січня в Чикаго.

Акція

Демонстрація в Нью-Йорку відбувалася вечером між 6 і 10 годиною. Вечірній час дав змогу студентам прибути на місце акції в відносно великій кількості. Прибуло 300 студентів. З'їхалися з Нью-Йорку, Йонкерсу, Пассейку, Ньюарку та Філадельфії. Тисячі летючок переходило з рук до рук, тисячі разів повторювалося «Фрі Юкрейн», «Фрі Мороз»... Спалено мосновську ганчірку-прапор і чорною смолою обведено мурі советської місії словами «Фрі Юкрейн». Студенти поводитися спокійно. Ленти накручених пісень додавали їм духа. А пісні, що неслися з грудей студентів вдаряли стрілами в советську місію. Рівнож працювали мегафони з яких сповіщалося про злочини Москви. Довкола місії зібралося чимало поліції в страху перед бомбовими нападами, про які повідомили поліцію анонімні телефони. Декотрі студенти кидали чорнило, що падало на будинки і на... поліцію. Студенти протрималися через велику барикаду поліції, викликаючи замішання. Прийшлося відвезти до лікарні трьох поліцаїв.

Акція була динамічною, як і її виконавці, що організували демонстрацію. Заарештовано шістьох осіб між якими знані з преси тусмівські і сумівські діячі. Закованих в кайдани відвезено на поліцію Б.Футалу, А.Лозинського і Я.Микиєвича. Годину опісля арештовано М.Костик, Р.Степаняк і Д.Степаняк. Судова розправа відбудеться для перших трьох 9 лютого, для інших 8 березня цього року.

Вміжчасі 24.1.71 відбулася також спільна демонстрація українців, литовців, лотишів, естонців і поляків в Філадельфії, де взяло участь понад 600 осіб, в тому біля 150 українців. Роздано 1500 листівок про Валентина Мороза. Про демонстрацію широко інформувала місцева американська преса, а також радіо й телевізія.

В суботу 30.1.71 на площі Пікассо в центрі міста Чікаго відбулася імпресантна маніфестація української студентської молоді, що її підготувала КУТУСМ, а провів Олесь Черень, Референт Дружинників СУМ і Голова місцевого Осередку ТУСМ. В час маніфестації був арештований Голова Осередку СУМА ім. Павлушкова – др. Павло Надзікевич, Борис Потапенко з Дітройт та Тамара Рихтицька редактор журналу «Соняшник». Всього було арештованих 9 осіб, яких на інтервенцію адвоката Юліяна Куляса звільнено. Над ними має відбутися суд.

Борись і добувайся Батьківщини

Відрадним явищем є те, що наше українське студентство а голов-но ТУСМ починає усвідомлювати собі своє завдання. Вони, українські студенти, виховані в різних молодечих організаціях, приналежні до різних конфесійних, або ідеологічних товариств, знають чого прагнуть. Велика заслуга в цьому очевидно належить ТУСМ-ові, що починає кристалізуватися в динамічну студентську силу з чертами ідейности і рішучости.

Свобода українського інтелігента, свобода переслідуваного і визисканого московським режимом робітника, науковця, є передумовою для національної свободи.

Своїм безперестанним ланцюгом демонстрацій українські студенти доказують, що вони гідні спадкоємці боротьби за ідею України.

Величезний відгомін гострих протестів і демонстрацій пригадують світовій публічній opinio, що ідея України не згинула, а втілюється в нове покоління молоді, якому хоч і незнаний «дивосвіт рідної Хати» та котре гідно перебирає естафету боротьби.

3 Канади

чир

ОТТАВА [власна кореспонденція 30.1.71]

Тут відбулася сьогодні велика маніфестація студентської української молоді, переважно сумівці, що прибули 12 автобусами з Торонта і 7 з Монреалю. Маніфестація мала за головну тему протест проти засудження в СССР Валентина Мороза. Усіх маніфестантів було біля двох тисяч. Маса кличів, прапорів. Падав сніг із завірюхою. Однак ніщо маніфестантів не спинило. На советську амбасаду посипались яйця і інші предмети. Було вибито три шиби. Поліція була зміцнена і не допускала близько до будинків. Всетакі було в кількох місцях прорвано поліцейний кордон і занесено перед будинки клітку з замкненим В.Морозом, а також кількох студентів вспіли прикувати себе до брами. Учасники маніфестації скандували кличі, вимагаючи звільнення не тільки В.Мороза, але всіх арештованих і звільнення України. Через голосники було відчитувано списки арештованих та помордованих Москвою культурних діячів України. Між маніфестантами не бракувало також українських Пластунів та членів інших молодечих організацій.

з головою ІНОУМ на «РЛШОПОЛІ

МАНДРІВНИЙ ТАБІР
Ос. СУМ з НОТТІНГґАМ

ЛІТО 1970

В. БРИТАНІЯ.

ВІСТРІМ НА «РАЖОПЛЯ

Щастя Барнаєво

Дружинники СУМ — Галя ПОЛІВЧАК і Орест ГРИЦИК, Сиракюзи, ЗСА, звінчалися 27.6.1970р. Під час гостини, весільні гості за ініціативою старости д-ра М.Богатюка, склали суму 170 дол., яку розподілено: 140 дол. на Фонд ім. Степана Бандери і по 15 дол. на пресовий фонд «Авангарду» і «Крилатих». Молодому Подружжю бажаємо Многих і Щасливих Літ а збірщикам і гостям наше щире спасибіг.

Марія ВОВК, Дружинниця СУМ, Сиракюзи, ЗСА, звінчалася в дні 1.8.1970 р. з Миколою ГОЛЕМ. На залик весільного старости, д.М.Годжака, присутні гості склали 92 дол., з чого призначено 60 дол. на Визвольний Фонд ОУН, 17 дол. на пресовий фонд «Авангарду» і 15 дол. на пресовий фонд «Крилатих». Много Літ і Щастя Молодій Парі, а збірщикам і жертводавцям шире спасибіг!

Оксана СТЕПЧУК, сумівка з Англії, співачка сумівського хору «Діброва», звінчалася в Торонто, Канада, з інж. Михайлом ТУРНЕРОМ в дні 21.11.70 р. в церкві св. Покрови. Акту вінчання довершили оо. др. М. Стасів і Турнер. Весільні гості, на заклик старости І. Довганя, склали пожертви на українську пресу, з чого було приділено 26.25 дол. на пресфонд «Крилаті». Жертводавцям щире спасибі, а Молодій Парі Многих і Щасливих Літ!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Для налагодження адміністрування «Авангарду» просимо Кольпортерів і Передплатників придержуватись наступного порядку:

ЗСА і КАНАДА: Кожний Осередок СУМ має мати референта сумівських видань, який збирає передплати і пересилає їх до В-ва ЦУ СУМ. Якщо в даній місцевості такого референта ще нема, або є неактивний, передплатники мають обов'язок грошові розрахунки переводити безпосередньо з В-вом в Брюсселі, пересилаючи належність банковими чеками чи моні-ордерами.

Чеки з Українських кредитівок приймаються на рівні з банковими.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ: Через КУ СУМ, або поштовими моні-ордерами до В-ва

НІМЕЧЧИНА: поштовими мандатами до ЦУСУМ.

ФРАНЦІЯ: На чекове conto:

92 La Source 3075404 L'Est Europeen

47 rue Richer 75 PARIS 9

БЕЛЬГІЯ: на чекове conto КУ СУМ, або прямо до В-ва.

АРГЕНТИНА і АВСТРАЛІЯ: До референтів сумівських видань в тих країнах.

ІНШІ КРАЇНИ: Безпосередньо до В-ва в Брюсселі.

ПОЖЕРТВИ НА ФОНД «АВАНґАРДУ»

МИХАЙЛО КЛОВАК, ГАННОВЕР (НІМЕЧЧИНА) 10 НМ

ЗАВЕРУХА М. ІРВІНґТОН (ЗСА) 5 ДОЛ.

В.БИЦИК, ТОРОНТО (КАНАДА) 5 ДОЛ.

УПРАВА ДОМУ СУМА-ООЧСУ ос. КРУТИ ШІКАГО (ЗСА) 25 ДОЛ і 25 ДОЛ на «КРИЛАТІ»

В. РАБАРСЬКИЙ, ЮТІКА (ЗСА) 1 ДОЛ

3 ВЕСІЛЛЯ НА «АВАНґАРД»

Мирослава Лисюк і Ігор Шперналь, (обидвоє сумівці) звінчалися в суботу 14 листопада 1970 р. в Катедральному Храмі Непорочного Зачаття в Філадельфії при великій кількості гостей та молоді місцевого Осередку СУМА. Молоду пару вінчав о. Мартин Канаван. Співав катедральний хор під керівництвом п. Лупаня.

Підчас весільного прийняття, в великій аудиторії школи Св. Йосафата на Франкфорді, яким вміло проводив др. Олександр Лужницький, відчитано ряд надісланих привітань для молодої пари. Між якими найбільш зворушливий лист благословення від мами молодого з України. Від Головної Управи СУМА, вітав молоду пару д. Микола Бачара. Від місцевого Осередку СУМА, склав привіт та вручив дарунок голова Осередку д. Микола Пришляк. За його ініціативою було переведено збірку, яка дала загальну суму 120,00 дол. Цю суму розділено — по 30 дол. на Визвольний Фонд ОУН, пресовий фонд журналів «Авангард» і «Крилаті» та на радіо програму ОУВФ в Мідя, Па., яку веде Інж. Андрій Забродський. Молодій парі бажаємо многих і щасливих літ а всім жертводавцям щиро українське спасибі.

«AVANTGARDE»

72 Bld. Charlemagne

1040 Bruxelles

Tel. 34.04.82.

_____ ДНЯ _____
(Місцевість)

Висилаю : ■ річну передплату на 1971 рік

■ заборгованість по ч.6/98

■ на «пресфонд»

разом

МОЯ АДРЕСА:

(латинкою)

_____ (прізвище й ім'я)

_____ (число дому й назва вулиці)

_____ (місцевість, степіт, провінція, код)

_____ (країна)

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

Леся Українка : БОРИСЬ І ДОБУВАЙСЯ БАТЬКІВЩИНИ	1
(ОК) : ТИТАНИ ДУХА ЖИВУТЬ І ДІЮТЬ	2
*** З РІЗДВ'ЯНОГО ПОСЛАННЯ ВЕРХОВНОГО АРХІЄПИСКОПА КАРДИНАЛА КИР ЙОСИФА	4
*** ЛИСТ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ПАПИ	7
С. Вожаківський : ВБИЛИ. А ТЕПЕР СПОТВОРЮЮТЬ	9
*** ДЕЩО ПРО М.ЛЕОНТОВИЧА	10
Валентин Мороз : ХРОНІКА СПРОТИВУ	11
О. Коваль : У КАТАКОМБАХ АУШВІЦУ	18

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, СПРОБИ

Ігор. Калинець : ЦЕРКВА, КАМ'ЯНІ БАБИ, СВЯТИЙ, АРХІТЕКТУРА, ВІТРАЖІ, ВАСІЛІЙ І ЛЮБЧИК	25
Зореслава : СКИТАЛЬЦІ, СТОВП. МАСКИ, РОЗРАДИТИ	30
Евген Гуцало : У ПОЛЯХ	32

НАУКА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

В. Попович : ГРИГОРІЙ КРУН	39
Проф. Петро Андрусів : МИСТЕЦТВО І ПОЛІТИКА	44

ВИХОВНИКИ

ІО. Синиця : ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАЛАНТ	47
*** РЕЗОЛЮЦІЇ З ДОПОВІДІ д-га Я.ДЕРЕМЕНДИ	50
*** З РЕЗОЛЮЦІЙ ПРО ВИСОКО-ШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ	51

СУСПІЛЬНИКИ

Володимир Лених : ТАЄМНІ ГУРТКИ НА НАДДНІПРЯНЩИНІ	52
Роман Сенчиw : ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ, ГЕНЕЗА, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНІСТЬ	55
М. Міховський : ВОРОГ ПРАВА НА НАЦІОНАЛЬНЕ ІСНУВАННЯ	59

З ДІЇ СУМ

О.Р-ка : 15-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ КАНАДИ	60
*** ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР ДЛЯ ВПОРЯДНИКІВ	63
*** БУДЬТЕ ГОРДІ ЗА БАТЬКІВ І ДІДІВ ВАШИХ	64
*** ГОКЕЙОВА КОМАНДА	65
Я.Добош : ТАМ, ДЕ НУЄТЬСЯ СПІЛЬНА ІДЕЯ	66
М. Волчанська : МІЙ КОМЕНТАР	67

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО У СВІТІ

*** СТУДЕНТСЬКИЙ ГОЛОС, СОНЯШНИК, МЕТЕОР, ЗИМОВИЙ ГОМІН	70
Чир : «ЗВІЛЬНІТЬ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА»	73
З КАНАДИ	75

РІЗНЕ

Мандрівний табір ос.СУМ в Нотінґамі В.Британія Літо 1970. ФОТОМОНТАЖ	76
--	----

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

78

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

79

к.о
с.у.г.

«АВАНґАРД»

- ЦЕ СОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ!
- ЦЕ ІДЕЙНЕ ГОРІННЯ УКРАЇНИ!
- ЦЕ ТРИБУНА МОЛОДИХ!
- ЦЕ ЗБРОЯ В БОРОТЬБІ ЗА ПРАВА
ЛЮДИНИ І ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!

ПОШИРЮЙТЕ «АВАНґАРД»!

БУДЬТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ А НЕ
ПІСЛЯПЛАТНИКАМИ!

